

ACTA UNIVERSITATIS DEBRECENIENSIS
SERIES HISTORICA LXXX.

A Debreceni Egyetem Történelmi Intézete Kiadványai

Főszerkesztő:
BÁRÁNY ATTILA

ACTA UNIVERSITATIS
DEBRECENIENSIS
SERIES HISTORICA LXXX.

TÖRTÉNETI TANULMÁNYOK

XXVI.

Supplementum

Középkori magyar pecsétek Varsóból

A Debreceni Egyetem
Történelmi Intézetének kiadványa

SZERKESZTETTE:
NOVÁK ÁDÁM

Debreceni Egyetem, Debrecen

2018

A DEBRECENI EGYETEM TÖRTÉNELMI INTÉZETE KIADÁSA

Nemzetközi szerkesztőbizottság:

Barta János (Debreceni Egyetem)
Forisek Péter (Debreceni Egyetem)
Gheorghe Gorun (Partium Egyetem, Nagyvárad)
Kónya Péter (Prešovská Univerzita, Prešov)
Manfred Jatzlauk (Universität Rostock, Rostock)
Orosz István (Debreceni Egyetem)
Pál Judit (Babes-Bolyai Egyetem, Kolozsvár-Cluj)
Papp Klára (Debreceni Egyetem)
Püski Levente (Debreceni Egyetem)
Rüsz-Fogarasi Enikő (Babes-Bolyai Egyetem, Kolozsvár-Cluj)
Sipos Gábor (Református Egyházkerületi Levéltár, Kolozsvár-Cluj)

Szerkesztette:

NOVÁK ÁDÁM

A szerkesztő az MTA–DE Lendület „Magyarország a Középkori Európában”
Kutatócsoport tagja.

Lektorálták:

BÁRÁNY ATTILA, TÓTH ORSOLYA

Technikai szerkesztő:

LAPIS-LOVAS ANETT

Járom Kulturális Egyesület

A kötet kiadását támogatta:

Wacław Felczak Alapítvány

ISSN 1217-4602 Történeti Tanulmányok
ISSN 0418-4556 Acta Univ. Debr. Ser. Hist.

© Debreceni Egyetem Történelmi Intézete

© Szerkesztő

Nyomta a Kapitális Kft., Debrecen

Felelős vezető: Kapusi József

Tartalom

Előszó	6
Foreword	8
Bevezetés	10
Főrendek és országgyűlési követek az 1440-es Varsóban őrzött sokpecsétes oklevelekben	23
Oklevelek	30
Pecsétválogatás	62
Irodalom- és rövidítésjegyzék	88
Ajánló	98

Előszó

Habsburg Albert király halálát követően 1439. október 27-én rövid időn belül újra koronás fő nélkül maradt a Magyar Királyság. Az országnagyok 1440. januárjában királyválasztó országgyűlést tartottak. 1440. január 18-án úgy döntöttek, III. Ulászló lengyel királyt hívják meg a magyar trónra, s egy felhatalmazó oklevéllel Krakóba menesztették küldötteiket. Ulászló március 8-án elfogadta a felkérést, áprilisban kíséretével magyar földre lépett. Májusban elfoglalta Budát, június 29-én kimondták V. László koronázásának érvénytelenségét, július 17-én pedig, Szent István király fejereklje-tartójából kivett koronával Magyarország királyává koronázták I. Ulászlót.

A történet széles körben ismert, már a 18. századi jezsuita történétírók idézték a vonatkozó okleveleket, melyek közül többet ma Varsóban őriznek. Öt darab különösen becses a magyar történelem szempontjából, hiszen ezeken összesen közel 200 pecsét függ még ma is. 71 egyházi és világi előkelő személy pecsétjét találhatjuk meg ezek között, és további 31 megye követeinek lenyomatai elemezhetőek. Az oklevelek jelentőségét a korszakkal foglalkozó történészek hamar felismerték. A Hunyadi-kor társadalmával foglalkozó munkájában már Mályusz Elemér felhasználta, Engel Pál pedig archontológiájához találta fontos forrásnak őket. Mindmáig azonban nem született olyan munka, mely ennek az öt oklevélnek a szövegét modern köntösben közreadja, a rajtuk fellelhető pecséteteket és címzéseket elemezze, és pecsétanyagából válogatást közöljön. Jelen kiadvány ezt a hiányt igyekszik pótolni.

A kiadvány ötlete a *Fontes Memoriae Hungariae* sorozatban megjelenő *Varsóban őrzött magyar vonatkozású oklevelek* című forráskiadvány ciklus harmadik füzetének (1438–1490) szerkesztése közben fogalmazódott meg. A munka során vált világossá ugyanis, hogy a vállalt időintervallumba sokkal több oklevél tartozik, feldolgozásuk pedig így több időt vesz igénybe, többek között levéltári kutatást is igényel. Úgy gondoljuk azonban, hogy a jelen kiadványban közzétett sokpecsétes oklevelek egyedülálló mivolta érdemessé teszi őket arra, hogy külön egységben is foglalkozzunk velük. Az öt oklevelet pedig további tizenhatal egészítettük ki, ami hozzájárul a korszak lengyel-magyar kapcsolatok történetének jobb megértéséhez, illetve adalékokat szolgáltat az 1440–1444-ben jelentős szerepet betöltő országnagyok életpályájához, megítéléséhez. Emellett lehetőség nyílik arra, hogy a forráskiadvány-sorozat profiljába nem illő bevezető tanulmányt, névlistát és pecsétképeket is csatoljunk az oklevélszövegekhez.

A munkát a Debreceni Egyetem Történelmi Intézet folyóirata, a Történelmi Tanulmányok szerkesztősége fogadta be, s mint annak különálló szupplementuma jelenik meg. Erre elsősorban azért került sor, mert nem állná meg a helyét önálló monográfiaként. A munka létrejötte ugyanis több kutató közvetlen és közvetett tevékenységének eredménye. Az okleveleket eredetiben Tóth Péter tanulmányozhatta varsói kutatóútján, aki azok átírásában nagy segítséget nyújtott, valamint pecsétjeiről kollégájával készítettek fotókat. Az oklevélszövegek lektorálását Tóth Orsolya vállalta. A pecsétek azonosítása nem valósult volna meg Lövei Pál eme sorok írójának – szóban és írásban – adott több éves iránymutatása nélkül. A Waclaw Felczak Alapítvány támogatása pedig nélkülözhetetlen volt, hogy igényes kivitelben öltön testet a középkori lengyel-magyar kapcsolatok történelmének eme exkluzív forrásaival foglalkozó kiadvány.

Novák Ádám

Foreword

Following the death of Albert II of Germany on 27 October 1439, the Hungarian Kingdom was left without a king once again in a short period of time. The peers of the realm held an electing diet in January 1440, and on the 18th they decided on inviting Władysław III of Poland to take the Hungarian throne and sent envoys to Kraków with an authorizing diploma. Władysław accepted the invitation on 8 March, and escorted by his company entered the Hungarian land in April. He seized Buda in May, then on 29 June the coronation of Ladislaus the Posthumous was declared invalid, and finally Władysław III – in Hungary Ulászló I – was coronated with the crown taken from St. Stephen's head reliquary.

The story is widely known, Jesuit historiographers already cited the relating diplomas in the 18th century, of which many are kept in Warsaw today. Five of those diplomas are particularly valuable in respect of Hungarian history as altogether nearly 200 seals can still be found on these, amongst which we can identify 71 personal seals that belonged to ecclesiastic and secular lords, and further 31 seal imprints of county envoys can also be analyzed. The significance of the diplomas was acknowledged relatively early. Elemér Mályusz already used them in his work on the society of the Hunyadi era and Pál Engel also deemed these sources necessary for his archontology. However, no comprehensive study was written up to this point which would publish the text of these five diplomas in a modern way, examine the seals and titles that can be found on them, and present a selection of their seals. This issue strives to fill this hiatus.

The idea of this issue arose during the editing of the 3rd book (1438–1490) of the source cycle entitled *Varsóban őrzött magyar vonatkozású oklevelek* [Hungarian related diplomas in Warsaw], which is published within the *Fontes Memoria Hungariae* series. It became clear over the course of the editing process that much more diplomas fit into the researched time interval, thusly their processing takes more time and, amongst others, demands archival research. Nevertheless, we believe that the uniqueness of the multi-sigillic diplomas published in the present volume renders them worthy of publishing on their own. We “surrounded” the original five diplomas with sixteen others. Three of those discuss the direct antecedents of the Polish-Hungarian relations leading to the election of Władysław III (Ulászló I), namely they inform us on the negotiations between the Hungarian and Polish kings, Albert and Władysław. The full text of the remainder diplomas contains less Hungarian related information, however, these still deserve our attention. Furthermore, it is

FOREWORD

needless to say that there is also an opportunity to complement the texts with an introductory study, a name list, and the images of the seals, which would normally not fit into the profile of the series.

The editorial of the *Történeti Tanulmányok* [Historical Studies], the journal of the Institute of History of the University of Debrecen adopted the work, as its separate supplement. The primary reason for this is that the work would not qualify as a monograph on its own, since it is the result of the direct and indirect activity of several scholars. Péter Tóth was able to study the original diplomas during his research trip to Warsaw, and he took the pictures of the seals together with his colleague. The revision of the texts was carried out by Orsolya Tóth, and the identification of the seals would have never been done without the many years of verbal and written guidance of Pál Lővei towards the writer of these lines. Last but not least, the sponsorship of the Waclaw Felczak Foundation was essential in order for the issue that deals with these exclusive sources of the history of Polish-Hungarian connections to be materialized in a sophisticated form.

Ádám Novák

Bevezetés

AZ OKLEVELEK KALANDOS ÚTJÁRÓL – KIS LEVÉLTÁRTÖRTÉNET

Az 1440. január 18-án kiadott oklevél pecsétjeiről a millenniumi történeti szintézis, a Magyar Nemzet Történetének vonatkozó fejezete képet is közölt.¹ Ott az oklevél őrzési helyeként a moszkvai levéltárat jelölték meg, annak ellenére, hogy mi már a varsói Történelmi Iratok Központi Levéltára (Archiwum Głównie Akt Dawnych w Warszawie) darabjaként ismerjük. Az ellentmondás feloldásaképp rövid levéltártörténeti áttekintést adunk.

A téma kifejtésében segítségül hívhatjuk a magyar levéltártörténeti irodalmat. Közülük is elsősorban Divéky Adorján összefoglalása érdemel különösen nagy figyelmet, aki 1927-ben az akkor öt éve szárnyat bontó Levéltári Közleményekben adott hírt a lengyel levéltárak általa megismert sorsáról.² Ő maga 1909–1911 közötti tanulmányútja során került közvetlen kapcsolatba a fontosabb lengyel könyv- és levéltárakkal. Külön fejezetekben ismertette átfogóan az egyes levéltárakat. Számunkra a Varsói Régi Iratok Levéltárával foglalkozó rész érdekes. Lengyelország harmadik felosztását követően már a napóleoni korban, 1808-ban Frigyes Ágost varsói herceg szeptember 2-i dekrétumának kibocsátásával vette kezdetét az ország állami levéltárainak megszervezése.³ A területi levéltárak anyaga ugyan többé-kevésbé épen maradt, de a kezdetben Krakóban őrzött, majd Varsóba átszállított Krakói Korona Levéltárat (Archiwum Koronne Krakowskie) az országot felosztó hatalmak széthordták. Legjelentősebb részét 1794-ben Alekszandr Vasziljevics Szuworov orosz tábornok Varsó bevétele után hadizsákmányként Szentpétervárra vitte, amit innen később átszállítottak az orosz külügyminisztérium moszkvai levéltárába. A középkori diplomáciai oklevelek kutatásához tehát a századfordulón még az Orosz Birodalomba kellett utazni. Az MTA Történelmi Bizottságának oklevélmásolatait 1890-ben közzétéve Óváry Lipót is a moszkvai levéltárat adta meg ezen oklevelek őrzési helyéül. Az első világháborút követően kirobbant lengyel-szovjet háborút az 1921. március 18-án aláírt rigai béke zárta le, melynek keretében a felek megállapodtak a Moszkvába hurcolt lengyel levéltári állagok visszaszolgáltatásáról.

Az országnagyok által megpecsételt 1440. január 18-i oklevél tehát hosszú útra indult. A királyválasztó követek magukkal vitték Budáról Krakóba, ahonnan a királyi levéltárral együtt III. Zsigmond lengyel ki-

1 MNT IV. kötet, I. könyv, I. fejezet 14. Vö. <http://mek.oszk.hu/00800/00893/html/img/nagy/24f1.jpg> – 2019 január.

2 Divéky, 1927. Vö. Seimiński, 1930. Ld. még. Fábíán, 1970.

3 Krajewska, 1992. 81.

rály idején (1587–1632) átszállították Varsóba. Más oklevelekkel együtt innen Szentpétervárra, majd Moszkvába szállították az orosz katonák. Varsóba 1921-et követően tért vissza. A szétzilált Krakkói Korona Levéltárat itt – mai őrzőhelyén – a Varsói Régi Iratok Levéltárában más oklevél állagokkal együtt besorolták a Zbiór dokumentów pergaminowych, illetve a Zbiór dokumentów papierowych fondokba. Sokat látott oklevelünk értelemszerűen az előbbiben kapott helyet 9040 társával együtt.⁴ Ez az irategység öleli fel a Varsóban őrzött pergamen okleveleket a kezdetektől 1918-ig.

Míg maga az irat fél Európát bejárta, szövegét több ízben kiadták. Legújabb kiadása a Monumenta Poloniae Historica sorozat XII. kötetében kapott helyett.⁵ A 20. századi magyar történeti irodalom legtöbbször innen idézte. Időközben a Magyar Országos Levéltárban Pauler Gyula főigazgatósága idején (1874–1903) létrehozták a Mohács előtti oklevelek gyűjteményét, melyet ma Diplomatikai Levéltárként ismerünk. Fekete Nagy Antal és Ila Bálint 1935-ös csehszlovákiai útja során pedig elkészültek a későbbi Diplomatikai Fényképgyűjtemény első darabjai, melynek bővítését Borsa Iván tűzte ki célul, és évek hosszú munkája során koordinálta az Országos Levéltáron kívül őrzött Mohács előtti oklevelek mikrofilmen való gyűjtését.⁶ Sokáig kellett várni, hogy lencsevégre kerüljenek a varsói oklevelek. 1987-ben Tóth Péter – akkor éppen a kaposvári Somogy Megyei Levéltár főlevéltárosaként – tett látogatást a varsói levéltárban, és jelölte ki mikrofilmezésre a magyar vonatkozású okleveleket. Jelentéséhez magyar nyelvű regesztákat is csatolt, mind a 75 oklevélre vonatkozóan. Ezt követően a DF keresztségekben a 288 959.–289 022., 289 127. és 292 993–293 002. számú jelzeteket kapták.⁷

RÖVID KUTATÁSTÖRTÉNET

A lengyel-magyar kapcsolatok története iránt mindkét ország kutatói élénk érdeklődést mutattak az elmúlt évszázadokban. Az újkori magyar történetírók igyekeztek feltárni a közös diplomáciatörténet forrásait, szép számmal közölt a lengyel levéltárakból középkori okleveleket Katona Istvántól kezdve Wagner Károlyon át Fejér Györgyig.⁸ Lovcsányi Gyula 1886-ban a Századok hasábjain tette közzé értékelését a lengyel-magyar

4 Tóth Péter kutatási jelentéséből. Ügyiratszám: MNL OL Y szekció 12134/87.

5 Mon. Pol. XII. 409–411.

6 Borsa, 1996.

7 Törzsszámuk: MNL OL X 9736. A levéltári anyagról, annak kutatástörténetéről, és az ehhez kapcsolódó projektről többet l. Novák, 2017.

8 Katona; Wagner; CDH.

érintkezések középkori történetéről,⁹ s a legújabb korban is születtek munkák a két ország közös metszéspontjairól. Itt említhetjük Tóth Péter munkásságát,¹⁰ Bagi Dániel nemrégiben napvilágot látott kötetét,¹¹ C. Tóth Norbert több rész tanulmányát,¹² Pósan László elsősorban hadtörténeti munkáját,¹³ vagy a Petneki Áron nevével fémjelzett nemrégiben megrendezett időszaki kiállítást és annak katalógusát.¹⁴ A magyar levéltárak anyagából válogatott Stanisław A. Sroka is, melyből öt kötetnyi forrásközlés látott eddig napvilágot.¹⁵

Az Országos Levéltár nemzetközileg is egyedülálló munkájának gyümölcseként a DL-DF anyaga 2009-től már online is kutatható.¹⁶ Mostanra a legtöbb középkorkutató kiindulási „kályhája” lett ez az adatbázis, mely ma már a Hungaricana rendszerén belül érhető el a modern kornak megfelelő köntösben.¹⁷ A kutató mégsem veheti szemügyre ebben az adatbázisban oklevelünk pecsétjeit, mivel a mikrofilmek készítői csupán az iratok szövegét fotózták le. A hiányosság az ilyen úgynevezett sokpecsétes oklevelek kapcsán a legbosszantóbb, hiszen a forrás egyik fontos, véleményünk szerint nélkülözhetetlen része marad a történeti elemzés parlagján. Erre Mályusz Elemér is felfigyelt, aki már 1957-ben megjelent társadalomtörténeti munkájába bevonta az 1440-es I. Ulászló magyar király koronázásához kapcsolódó okleveleket.¹⁸ Közel pontos névsorát Engel Pál és Lővei Pál pontosította,¹⁹ Engel 1998-as archontológiai munkájába már négy oklevél névanyaga került be.

9 Lovcsányi, 1886.

10 Néhány kiragadott példa: Tóth, 2002A; Tóth, 2002B; Tóth, 2003; Tóth, 2007.

11 Bagi, 2014. Számos, ide citálható munkája mellett ki kell emelnünk szervező munkájának eredményét, melynek keretében lengyel és magyar történészek kutatásai láttak napvilágot egy kötetben: Hungaro-Polonica.

12 C. Tóth, 2009; C. Tóth, 2014.

13 Néhány kiragadott példa: Pósan, 1998; Pósan, 2016A; Pósan, 2016B.

14 Közös úton.

15 Dok. pol. Ulászló lengyel magyar király uralkodásához köthetően meg kell még említeni Sroka munkássága közül a király itineráriumát (Sroka–Zawitkowską, 2017.) és okleveleink jegyzékét (MatWar).

16 Ráczy György az adatbázis történetét annak egy fontos állomásán foglalta össze. Ráczy, 1998. L. még Ráczy, 2008.

17 <https://archives.hungaricana.hu/hu/charters/> – 2019. január.

18 Mályusz, 1957. 128. és 131. jegyz.

19 Arch. 1301–1457. I–II. VII. fejezet 1440C–D.

A TÖRTÉNETI HÁTTÉRŐL DIÓHÉJBAN²⁰

Luxemburgi Zsigmond 1437-es decemberi halálát követően vejét, Habsburg Albert osztrák herceget a magyar országnagyok néhány nap leforgása alatt királlyá választották, és január 1-jén feleségével együtt meg is koronázták. Albertnek azonban nem jutott túl sok idő a magyar trónon, a török ellen vezetett 1439-es hadjáraton a seregében kitört járvány áldozatául esett maga is, és a Győr közeli Neszmélyen 1439. október 27-én öröklétre szenderült. Mivel Albert élő fiú utód nélkül hunyt el, így a magyar trón – s mellette a cseh és német is – üresen maradt. Albert végakarata az volt, hogy országainak előkelői egy régenstanácsot állítsanak fel, míg felesége, Erzsébet életet nem ad gyermekének, ugyanis a királyné ekkor épp várandós volt. A halott király végakaratainak azonban kevés létjogosultsága volt: országainak vezetői nem kívántak egymással közösködni. A magyar országnagyok elsődleges érdeke a gyors trónutódlás volt, hiszen egy évvel korábban II. Murád oszmán szultán sikeres hadjáratot vezetett a Magyar Királyság déli szomszédja, Szerbia ellen. Mivel a magyar-szerb ellentámadás 1439 őszén elmaradt, ezért várható volt, hogy a szultán kihasználja majd a király halálát egy újabb hadjáratra. Ennek lett bizonyítéka Nándorfehérvár 1440-es ostroma. Szükségesnek tartották tehát a trón betöltését, lehetőleg olyan királyt választva, aki külső segítséget is biztosíthat az országnak. Jelöltből nem volt hiány. Az 1440 januárjában Budán tartott országgyűlésen jelenlévő Brankovics György szerb despota fia, Lázár is lehetséges opcióként merült föl. Az országnagyok széles köre ugyanakkor alternatívát látott III. Ulászló lengyel király személyében is. A Jagelló uralkodó választását erősítette a mögötte álló ország katonai ereje, és az Anjouk alatt fennálló perszonálunió. Nagy súllyal eshettek latba a diplomáciában jártas és az országgyűlésen megjelenő Zbigniew Oleśnicki krakkói püspök, valamint Jan Tazka Koniecpolski lengyel királyi főkancellár szavai is.

A királyválasztó országgyűlés követeket menesztettek Ulászló lengyel királyhoz. A biztos résztvevőinek neve a jelen kötetben közzétett 1440. január 18-i oklevél (1440A) pecsétjeinek azonosítása után a következők:

Szécsi Dénes esztergomi érsek, Dominiszi János zenggi püspök, Gatalóci Mátyás váci püspök, szalánkeméni Mikola Jakab szerémi püspök, Cillei Ulrik Zagoria és Cille grófja, Garai László macsói bán, Kőrögyi János Castell grófja, Korbáviai György Korbávia grófja, Tamási Vajdafi Henrik,

20 A köztörténeti áttekintésre újabban lásd a vonatkozó részeket: Mályusz, 1994; Draskóczy 2000; Tringli 2003; Pálosfalvi, 2003A; Pálosfalvi, 2012; Novák, 2016.

Marcali Bánfi György, kusalyi Jakes Mihály, bátmonostori Töttös László,
Marcali Vajdafi János.

A Krakkóba menesztett követek:

Dominiszi János zenggi püspök, Tallóci Matkó horvát, dalmát, szlavón bán, Bátori István volt országbíró, Perényi János tárnokmester, Pálóci László ajtónállómester, Marcali Vajdafi Imre asztalnokmester, valamint somogyi és verőci ispán.

Jól látszik, hogy a lengyel-magyar perszonálunió 1440 januárjában széles konszenzusnak örvendett. Az ország aktuálisan meghatározó alakjai III. Ulászlót képzelték el Albert örökösének, úgymint a primás, Szécsi Dénes esztergomi érsek, Gatalóci Mátyás a kancellária vezetője, továbbá a Dunántúl és a Délvidék legnagyobb urai, mint Garai, Cillei, Kórógyi, Korbáviai. A követek között találjuk Tallóci Matkót, Pálóci Lászlót, a néhai főkancellár unokaöccsét és a volt országbíró, Bátori Istvánt. Téves lenne tehát azt feltételezni, hogy már ekkor „pártot” ütöttek a magyar bárók Erzsébet és Ulászló között. A tanács döntése józannak és logikusnak látszik az adott időpontban. Albert végakarátát teljesíteni a magyar belviszonyok közepette nehéz lett volna, a külső török fenyegetés pedig megoldásért kiáltott. Ekkor még nem tudhatta senki, Erzsébet fiúnak vagy lánynak ad életet, vagy egyáltalán életben marad-e az újszülött és az édesanya.

Természetesen vannak hiányzók, kiknek nevét érdemes megemlítenünk: Albert kormányából éppen annak „feje”, Hédervári Lőrinc nádor, illetve Losonci Dezső erdélyi vajda, pelsőci Bebek Imre székely ispán, és az akkor még éppen csak „felkapaszkodott” Újlaki Miklós macsói bán, a prelátusok közül pedig Rozgonyi Simon veszprémi püspök. Hiányuk ugyanakkor feltehetően nem jelenti azt, hogy Ulászlót elleneztek. Úgy véljük, távolmaradásukat inkább a kivárás taktikájaként kell látnunk, de ez ugyanúgy bizonyíthatatlan marad, mint az oklevelet megpecsételők motivációja.

Időközben az 1440. február 21-re virradó éjjel Erzsébet királyné, szolgálója, Kottaner Jánosné segítségével ellopta a Szent Koronát Visegrádról. Egy nappal később pedig a királyné fiúgyermeknek adott életet Komáromban. Feltehetően ez a hír még nem jutott el Krakkóba, és 1440. március 1-jén III. Ulászló már választott magyar királyként ad ki oklevelet,²¹ majd március 8-án ünnepélyesen elfogadta a magyar rendek meghívását a magyar trónra. Erről tudósították a magyar országnagyokat

21 Sroka–Zawitkowska, 2017. 61. L. az oklevéltár V. számú oklevelét.

BEVEZETÉS

a Krakkóba küldött követek a március 9-i, Vitéz János által fogalmazott oklevélben (1440B).

Erzsébet tehát a Szent Korona és Albert törvényes fiúgyermeke „birtokában” jelentős politikai tényezővé lépett elő. A Budán tartózkodó országnagyok egy része is érezhette ezt, és meg kívánták sürgetni Ulászló Magyarországra jövetelét. Nagy Szent Gergely pápa ünnepén – vagyis március 12-én – követeket küldtek a választott magyar királyhoz. Az oklevél szövege, pecsétjei és pecsétzalagjai (1440C) szerint a jelenlévő országnagyok:

A szöveg szerint: Mihály fia Benedek győri püspök, Hédervári László pannonhalmi apát, Hédervári Lőrinc nádor, Rozgonyi István és György pozsonyi ispánok, Maróti János bán fia László, Pálóci Simon volt lovászmester, nyalábi Perényi Péter fia János volt máramarosi ispán, homonnai Druget István, Lévai László, Szécsényi László, Tari Rupert királynéi lovászmester, Csák nembeli Dombai Frank, gersei Pető Péter, Hatvani Máttyás. Pecsétek szerint: Újlaki Miklós, nánai Kompolt János.

A Krakkóba menesztett követek:

Rozgonyi Simon veszprémi püspök, Újlaki Miklós macsói bán, pelsőci Bebek Imre székely ispán, Hédervári Lőrinc fia, István.

A résztvevők névsora szembeötlően eltér a januáritól. A korábbi szélesebb konszenzus talán felbomlott, és az Ulászló meghívása mellett továbbra is kitartó országnagyok igyekeztek sürgetni a lengyel uralkodót. A politikai viszonyok éles változását csak Erzsébet azon agresszív lépése eredményezte, mikor március végén a lengyel követségből hazatérő Tallóci Matkót és Marcali Imrét elfogatta. Ulászló időközben igyekezett gyarapítani kíséretét, így csak 1440. április 9. és 19. között indult el Krakkóból. Célja az ország legfőbb vára, Buda elfoglalása volt. Késmárk, Igló, Eger érintésével érkezett május 19-ére Pestre. Időközben Erzsébet sem tétozva, 1440. május 15-én Szécsi Dénes esztergomi érsek királlyá koronázta V. Lászlót Székesfehérvárott. Hédervári Lőrinc nádor átengedte Ulászló számára Budát, így 1440. május 21-én a lengyel-magyar kíséret bevonulhatott a várba. A kialakult helyzet tárgyalásért kiáltott, ezért 1440. június 15-én Ulászló magyar és lengyel hívei a kor szokása szerint oklevélben garantálták a tárgyalásra érkezők biztonságát, úgynevezett menlevelet adtak Erzsébet királyné és hívei részére. Megegyezés nem jött létre, de a jobb pozícióban lévő Ulászlónak Budán az országnagyok hűséget esküdtek, és 1440. június 29-én érvénytelenítették V. László megválasztását (1440D). Ezt követően átvonultak Székesfehérvárra, ahol

1440. július 17-én Szécsi Dénes esztergomi érsek megkoronázta I. Ulászló magyar királyt (1440E).

Így alakulhatott ki, hogy egy időben két királya volt az országnak. V. Lászlóra egy törvényesen, az esztergomi érsek által Székesfehérvárott a Szent Koronával megkoronázott uralkodóként tekinthetünk. Bár csak pár hónapos csecsemő volt, és széles körű szimpatizáns csoporttal sem rendelkezett, viszont Albert király törvényes örököse, és nem utolsósorban rokona volt a III. Frigyes néven frissen megválasztott német királynak. A másik oldalon egy ereje teljében lévő – ekkor 16 éves –, Lengyelországban hat éve uralkodó, a magyar országnagyok által megválasztott, nagy számú magyar és lengyel előkelő által támogatott Ulászló állt. Az ő kezében volt a királyság legfőbb vára és városa, Budán több ezer fős sereggel állomásozott. Utóbbi helyzetét csupán az nehezítette, hogy koronázását nem a Szent Koronával végezték el, hanem egy Szent István király fejereklje-tartójából kivett koronával.

1440 nyarán az ország belpolitikai helyzete eddig nem megszokott irányba indult el. Az országnak két koronás királya mögött felsorakozó erők egymásnak feszültek. Míg 1440. július 17-én a hivatalban lévő bárók nagy része megerősítette Ulászló megkoronázását, a hónap végére kialakultak a szembenálló csoportosulások. A helyzet július végén eszkalálódott és kezdetét vette az éveken át tartó belháború. Ebben a háborúban ugyanakkor nem alakultak ki pontosan elhatárolt frontvonalak és nem folyt megállás nélkül katonai tevékenység.

AZ ÚGYNEVEZETT SOKPECSÉTES OKLEVELEKRŐL

Még mielőtt Kumorovitz Lajos Bernát²² és Szentpétery Imre²³ a magyar diplomatika és szfragisztika alapjait monográfiáikban lefektették volna, a kutatók már felismerték a sokpecsétes oklevelek jelentőségét.²⁴ Szentpétery maga is ismertetett egy azóta már elveszett oklevelet.²⁵ Ebben az időszakban a pecsétannal foglalkozó művek inkább a heraldika és genealógia tárgyában használták ezeket a forrásokat. Kumorovitz először 1944-ben napvilágot látott munkájában maga is külön foglalkozott a sokpecsétes oklevelekkel. Ő volt az, aki elsőként rámutatott azok társadalomtörténeti vonatkozására.²⁶ 1945 után általában a szfragisztika, de az ilyen típusú

22 Kumorovitz, 1993.

23 Szentpétery, 1995.

24 Nagy, 1879; Csánki, 1887.

25 Szentpétery, 1902.

26 „A gyámpecsétes oklevelek tehát a rendi törekvések és az uralkodói tekintély között lefolyt küzdelemre vetnek világot.” Kumorovitz, 1993. 82–83.

oklevelek kutatása is háttérbe szorult. A '60-as évektől a művészettörténet használta őket forrásként, és a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában őrzött pecsétállomány feltárását gondjaiba vette.²⁷ Itt elsősorban a művészettörténeti vonatkozások érvényesültek. Nagy változást az 1990-es évek hoztak, amikor elsősorban Engel Pál kezdeményezésére a külföldön őrzött okleveles anyag feldolgozása megkezdődött.²⁸ A sokpecsétetes oklevelek archontológiai, prozopográfiai jelentőségét Kubinyi András²⁹ után Engel is felismerte, ezért külön jegyzéket állított össze belőlük éppen az 1439–1457-es időszakra, kiegészítve azt az átírásban fennmaradt forrásokkal.³⁰ A sokpecsétetes oklevelek feldolgozása tehát azon túl, hogy szövegük is elsörendűen fontos történelmi forrás,³¹ a középkori pecsétanyagunk feltárásához is hozzájárul.³² Emellett a társadalomtörténeti, genealógiai, archontológiai, prozopográfiai hozadékaik sem elvetendőek.

AZ OKLEVEK MEGPECSÉTELÉSÉRŐL

Egy pririlégialis formában kiállított oklevélre egy függőpecsét illesztése esetén általában könnyű dolga van a történésznek a pecsét meghatározásakor: Az intitulatioiban megnevezett oklevéladóval az esetek többségében megegyezik a pecséttulajdonos. Egy több-, vagy sokpecsétetes oklevél esetében körültekintőbben kell eljárunk. A január 18-i oklevél (1440A) intitulatiojában a következőket olvashatjuk: „*Praelati, principes, comites, barones, milites, proceres et nobiles regni Hungariae nunc in congregatione generali Budae constituti notum facimus universis per praesentes*”. Ebben az esetben értelemszerűen a személyek meghatározása – amennyiben az oklevél nem tartalmaznak megerősítő záradékot – a

27 A Művészettörténeti Kutatócsoport publikációit, és a feldolgozott okleveleket l. Lővei, 2013. 2. és 8. jegyz.

28 Lővei, 2013. 138. Az ennek eredményeként feldolgozott oklevelek publikációs adatait l. Lővei, 2013. 8. jegyz. Kiegészítésként: Lővei–Takács, 2014; Engel–Lővei, 2015; Novák, 2015B.

29 Kubinyi, 1988.

30 „A dokumentumok többségében csak országnagyokat és előkelőket találunk, [...] akiknek valami okból [...] olyan politikai súlyuk volt, hogy alkalmanként vagy rendszeresen részt vehettek az országnagyok tanácskozásain.” Arch. 1301–1457. I–II. VII. fejezet.

31 „Többnyire nemzetközi vonatkozású örökösödési-, házassági-, békeszerződéseket foglalnak írásba, vagy azoknak az országnagyok, a magyarországi rendek általi megerősítő oklevelei; akadnak közöttük az uralkodó és alattvalói kapcsolatát szabályozó szerződések is.” Lővei, 2013. 138.

32 Legyen annak heraldikai, szfragisztikai, művészettörténeti, politika- vagy kormányzattörténeti vonatkozása.

pecsétek azonosításával lehetséges. Nagyban segíti a munkát, ha a pecsét-tartó szalagokra címzés, vagyis a pecsételők neveinek rövidítése felkerül. Az imént idézett oklevél esetében azonban sem címzés, sem megerősítő záradék nem készült. A legnehezebb feladat a körirat nélküli pecsétek személyhez kötése. Nyilvánvalóan segítséget jelent egy-egy jól kivethető címer, de gyakran csupán az adott címert használó család körvonalazható. Ezért archontológiák, és pontos leszármazási ábrák használatára kell támaszkodnunk. Szerencsénkre a tárgyalt időszakhoz nagy segítséget nyújtanak a szakirodalom vonatkozó darabjai, különösképp Engel Pál történeti adattárjai.³³ De talán a legbiztosabb segítséget az azonosításhoz az analógiák szolgáltatják, legyenek azok saját jogon kiadott oklevelek, vagy sokpecsétetes oklevelek.

Ha a januári oklevélnél maradunk, akkor az analógia segítségül hívására a legjobb példa Cillei Ulrik és Marcali Bánfi György pecsétjeinek azonosítási folyamata. Cillei pecsétjén csupán a család címere látható: négyelt doborpajzsban az első és a negyedik mezőben három hatágú csillag, a második és harmadik mezőben két pólya. Mivel ebben az időszakban a család két férfitagja is aktívan részt vett az ország ügyeiben, így analógia hiányában nem lehetne eldönteni, hogy Frigyes vagy Ulrik pecsétjét láthatjuk. Bizonyosságot akkor szerezhetünk, ha pontos analógiát keresünk a lenyomatra. Szerencsés helyzetben az MNL OL DL anyagából vagy a szakirodalomból³⁴ találunk is rá példát. Gondot az okozhat, ha egy ritka, vagy rövid ideig használt pecsétről van szó, vagy az adott személy nem végzett esetleg önálló oklevéladói tevékenységet.³⁵ Cillei esetében egy általa kiadott 1441-es oklevél adott bizonyosságot, melyet a Monasterium.net levéltári adatbázis segítségével lehetett megtalálni a Karintiai Tartományi Levéltárban.³⁶

Marcali György pecsétje esetében is analógiára volt szükség. Engel Pál archontológiája szerint csak 1441-ben nyerte el első hivatalát, a somogyi ispáni címet,³⁷ és bár tudjuk, hogy 1439-ben említették asztalnokmes-

33 Arch. 1301–1457. I–II.; Engel, 2001.

34 A Cilleik pecsétjeit a szlovén levéltári anyag alapján alaposan feldolgozta Katja Zvanut, eredményeit pedig az ezredfordulón közzé is tette. Zvanut, 2001.

35 Például az udvari tisztségviselők esetében, vagy ha nem viselt tisztséget a pecsételő.

36 Kärntner Landesarchiv Klagenfurt Urkunden des Marktes Spittal an der Drau AT-KLA 104-B-3. http://monasterium.net/augias/viewer.xql?lang=hun&imagedata=/mom/service/augiasviewer&archive-id=AT-KLA&fond-id=KLA-104&charter-id=AT-KLA_104-B-3_St – 2019. január. Ezúton is köszönöm a segítséget Pálosfalvi Tamásnak.

37 Arch. 1301–1457. I–II.

terként,³⁸ csupán egy pecsétje ismeretes ebből az időszakból, ami azonban eltérő pecsétképet mutat.³⁹ Egyértelmű azonosításban éppen az itt közölt másik oklevél volt segítségül hívható. Az 1440. június 29-én keltezett oklevél (1440D) pecsétzalagjait megcímezték, egyiken láthatjuk a „*Georgius filius Bani de Marczaly*” feliratot. A rajta függő pecsétkép megegyezik a januárral, így nagy bizonyossággal Marcali György a pecsét birtokosa. Ezekből a példákból – de főleg az utóbbiból – kitűnik, milyen nagy segítséget nyújthat egy oklevél pecsétjeinek meghatározásához egy-egy sokpecsétetes oklevél feldolgozása, és ezért tartjuk szerencsésnek, hogy ebben a kötetben egy év öt darab meghatározó ilyen oklevele kerül közlésre.

Vissza-visszatérő kérdés a későközépkori pecséthasználat kapcsán a pecsételés és a tartózkodási hely közötti kapcsolat. Az itineráriumok készítése kapcsán fogalmazódott meg az a gondolat, hogy nem személyek, hanem pecsétek tartózkodását tudjuk bizonyítani, és feltételezhetjük, hogy a pecsét tulajdonosa is azonos helyen tartózkodott.⁴⁰ A királyi pecséthasználat esetében az a konszenzus alakult ki, hogy elfogadjuk: a titkospecséttel, vagy gyűrűspecséttel megerősített oklevél hírt ad a király tartózkodásának helyéről. Azt is bebizonyították a kutatások, hogy az ország rendes bírái közül az országbíró tartózkodási helyéről kisebb pecsétje alapján dönthetünk.⁴¹ A sokpecsétetes oklevelek kapcsán azonban több ízben az is kimutatásra került, hogy egy egész ország akaratát tükröző szerződés elkészítése és megerősítése több napot, akár több hónapot vehetett igénybe.⁴² Így nem is állíthatjuk biztosra, hogy 1440. január 18-án mind a 13 pecsételő személy jelen volt az oklevél kiállítanak pillanatában, illetve rajtuk kívül más nem vett részt a döntéshozatalban. Ugyanakkor a pecsétek elhelyezése, sorrendje, illetve az oklevél tartalma arra enged következtetni a pecsételők megegyeznek a legfontosabb jelenlévőkkel, és maximum egy-két nap alatt ki is állították az iratot. Az oklevél rendezett, megtervezett és szerkesztett hatást kelt. Az első sor díszesen kidolgozott. A tizenhárom pecsétet majdnem tökéletesen a szöveg alá egy sorban függesztették pontos hierarchiai sorrendben, nem maradt

38 MNL OL DF 239 734.

39 MNL OL DL 80 695.

40 Zsigmond király, Erzsébet, Mária, és Borbála királynék itineráriuma (Engel†–C. Tóth, 2005.) kapcsán Süttő Szilárd fogalmazott meg észrevételeket az itineráriumok készítésével összefüggésben. Süttő, 2006.

41 Ezért is nem készült el a Zsigmond-kori nádorok és országbírók itineráriuma (C. Tóth, 2004.). Kivételt jelent ez alól Rozgonyi Simon országbírósága C. Tóth, 2010.

42 Az 1492-es pozsonyi békeszerződéssel részletesen Neumann Tibor foglalkozott. Neumann, 2010; 2011. Az oklevelek elkészítésére l. Lóvei, 2009.

üresen pecsétfészek. Pontosan annyi bemetszést tettek a pergamenszalagoknak, amennyibe került is pecsét. Ha egy-két napig el is tartott a fogalmazás, és a kiállítás több időt biztos nem vett igénybe, hiszen a követként megjelölt Pálóci László február 3-án már Leleszen volt, de február 6-án és 7-én biztosan Helmeceen.⁴³

Ugyanez nem mondható el a március 12-én kelt oklevélről (1440C). A sorkezdő „S” betűn kívül nincs díszítve az első sor. Bár több, egykor biztosan meglévő pecsét leszakadt, az nagy biztonsággal állítható, hogy az utolsó két bemetszésbe eredetileg sem került pergamenszalag. A 7-10. helyen lévő pecsétzalagokra nem került pecsét és címzés sem, sőt, a kilencedik helyen a pecsétfészek felkerült, de üresen maradt. Vessük össze az oklevélben megnevezett tizenhat *„praelati et barones ac proceres regni Hungariae”*-nek nevezett személyt a számukra készült tizenhat bemetszésbe helyezett pergamenszalagokkal és pecsétekkel. Eszerint a két Rozgonyi, István és György helyére a követként megjelenő Újlaki Miklós pecsételt. A Maróti Lászlót követők közül csak Pálóci Simon, Szécsényi László és Csák nembeli Dombai Frank pecsétje kapott helyet az oklevélen. „Beugróként” a szintén követ Bebek Imrét és a szövegben nem megnevezett Kompolt Jánost azonosíthatjuk még a pecsételők között. Vagyis a két Rozgonyi, ifj. Perényi János, homonnai Druget István, Lévai László, Tari Rupert, Gersei Pető és Hatvani Mátyás vagy nem volt már jelen az oklevél kiállításánál, vagy nem érkezett meg a követek indulásáig. Arra következtethetünk, hogy ez az oklevél gyorsan, sietve készült, amit alátámaszt az oklevél tartalma is.

A két „nagy” oklevél, ami I. Ulászló koronázásához köthető (1440D és 1440E) más metodikával készült. Ezek talán közelebb állnak a Lővei Pál által ismertetett 1492-es pozsonyi béke okleveleinek elkészültéhez. Mindkét oklevél jól szerkesztett, bár a július 17-i talán nagyobb tudatosságot és alaposabb kivitelezést sugall.⁴⁴ Mindegyik pecséttartó szalagjait címezték, és a megyei követek pecsétjeit is gondosan a második sorba helyezték.⁴⁵

PECSÉTTANI MEGFIGYELÉSEK

1984-ben jelent meg az az összefoglaló munka, amelyet teljes egészében a középkori főpapi pecsétek elemzésének szenteltek. A Bodor Imre, Fügedi Erik és Takács Imre nevével fémjelzett munka az MTA Művészettörté-

43 Zichy IX. 2. sz.

44 Az invocatio minden betűje díszes, a sorok hossza egységes.

45 Az 1440D jelű oklevél utolsó hat pecsételője nem megyei követként volt jelen, legalábbis a címzés szerint.

neti Kutató Csoport műanyag pecsétmásolati gyűjtemény (V8) anyagát vette forrásul.⁴⁶ A 79 darab pecsét mindegyike ún. pontifikális pecsét, a másolatok zöme az Országos Levéltár Diplomatikai Levéltárában őrzött okleveleken található pecsétekről készült. A 21 darab fotótáblán közölt kép a mai napig a legteljesebb katalógust adja ezekről a speciális forrásokról. Kiegészítésként csupán néhány kiállítási katalógust sorolhatunk ide,⁴⁷ illetve a sokpecsétetes okleveleket ismertető tanulmányokat, elsősorban Lővei Pálnak köszönhetően.⁴⁸ A sokpecsétetes oklevelek gyűjtése analógia nélküli főpapi pecsétek azonosítását teszi lehetővé. A jelentősebb egyházfők kivételével a legtöbben nem végeztek aktív oklevéladó tevékenységet, így gyakran csak az ilyen típusú okleveleket hasznosíthatja a kutató.

Lővei Pál mutatott rá arra, amit már Bodor Imre is tapasztalt: a pontifikális pecsétek használata a 15. század során folyamatosan háttérbe szorult a címeres gyűrűspecsétekkel szemben. Mindez kimondottan igaz a sokpecsétetes oklevelekre, Lővei gyűjtése szerint a 15. században csupán három darab tűnik fel ezeken.⁴⁹ Jelen gyűjtésünk is követi ezt a tendenciát. Tíz egyházi személy köthető az oklevelekhez, ebből kilencen pecsételtek is, hét főpapnak pedig pecsétjei is maradtak fenn. Tizennyolc lenyomatból tíz darab különbözik egymástól. Ezek közül csak kettő tekinthető pontifikális pecsétnek. Rozgonyi Simon veszprémi püspök mandorla alakú pecsétje (1440E:2) és Dominiszi János zenggi püspök kör alakú pecsétje (1440B:1) tekinthető ilyennek. Két különböző lenyomat köthető Szécsi Dénes bíboros esztergomi érsekhez is, hiszen 1440 januárjában még nem kapta meg a bíborosi kinevezését, így pecsétjén csak a nyári okleveleken jelenik meg a bíborosi kalap. Mivel a jelen tanulmányban számba vett főpapi pecsétek jó része publikálatlan, könnyen belátható, milyen lehetőségek rejlenek a külföldi okleveles anyagban pecsétteni szempontból.

Az egyházi személyek pecséthasználatán túl abba is betekintést engednek az oklevelek, hogy hol kapnak helyet a világi előkelők között a vörös viaszt használó örökös ispánsággal rendelkező személyek. A vörös viasz használatának joga kezdetben csak a királyt, később a főpapokat illette meg.⁵⁰ Az első világi személy, aki a Magyar Királyságban vörös viaszt használhatott Cillei Herman gróf volt. Kezdetben nem a magyar jogrend, hanem birodalmi grófi címe miatt használhatott vörös viaszt. Később ő lesz az első, aki hivatalosan is örökös ispáni címet kapott

46 Bodor–Fügedi–Takács, 1984.

47 Művészet, Lajos; Művészet, Zsigmond; Bándi, 1991; Bándi, 1993; MT.

48 L. a 28. sz. jegyzetet.

49 Lővei, 2013. 140.

50 Bodor–Fügedi–Takács, 1984. 19.

Zsigmondtól 1399-ben.⁵¹ A Kórógyi család volt az első magyar származású család, akik grófi címet használtak. A konstanzi zsinat idején Kórógyi Fülöp örökösödési szerződést kötött távoli rokonával, Castell grófjával. Ettől kezdve kölcsönösen használhatták egymás címét. Kórógyi előszeretettel használta a Castell grófja címet, Zsigmondtól pedig megkapta a vörös viasz használatának jogát.⁵² Később a Horvát Bánság területén különleges jogállású családok használtak vörös viaszt. A Korbáviaiak, Frangepánok örökös ispáni címmel bírtak. A 15. század derekán így több előkelő család használhatott már vörös pecsétviaszt. Felmerül a kérdés, ez csupán ranggal járt, vagy hatalommal is? A kérdés megválaszolásához nagy segítséget nyújthatnak az 1440-es sokpecsétetes oklevelek.

A januári oklevélen (1440A) a kor szokása szerint balról jobbra haladva, hierarchia szerint csökkenő sorrendben helyezkednek el a pecsétek. Először a főpapok vörösviaszú pecsétjeit láthatjuk. A világi pecsételők sorát Cillei Ulrik kezdte meg (1440A:5). A jelenlévő leghatalmasabb világi méltóság, Garai László macsói bán csak ezt követően pecsétel (1440A:6). Vagyis Cillei, mint birodalmi gróf megelőzte a világi méltóságokat, bár magyar hivatalt ekkor nem viselt. A tisztség nélkül álló Kórógyi János (1440A:7) és Korbáviai György (1440A:8.) pecsétjét csak hátrébb látjuk. Kórógyi pecsétjeit a későbbi okleveleken is megtaláljuk (1440D:16 és 1440E:15). Mindkét esetben az udvari tisztségviselőket követően az első ispánok között szerepel. Kijelenthetjük, hogy a vörös viasz használata elsősorban reprezentációs célt szolgált, és az örökös ispáni címmel együtt rangot jelentett. A hatalmi hierarchiában azonban nem jelentett akkora előrelépést, mint egy birodalmi grófi cím, és nem párosult vele automatikusan nagyobb befolyás.

51 C. Tóth, 2011. 470.

52 Neumann, 2014. 104–105.

Főrendek és országgyűlési követek az 1440-es Varsóban őrzött sokpecsétetes oklevelekben

Ebben a fejezetben egy már bevált rendszert használtunk arra,¹ hogy az öt, 1440-ben kelt Varsóban őrzött sokpecsétetes oklevélben szereplő személyeket listázzam. Engel Pál készített hasonló összeállítást, mert véleménye szerint az általa „rendi korszaknak” nevezett időszakban (1439–1457):

„Összességükben azok a személyek sorolhatók ide, akiknek valami okból – elsősorban birtokaik nagysága folytán, esetleg hivataluknál vagy kapcsolataiknál fogva – olyan politikai súlyuk volt, hogy alkalmanként vagy rendszeresen részt vehettek az országnagyok tanácskozásain. Ez nagyjából ugyanaz a kör lehetett, amelynek tagjai az országgyűlésekre is személyre szóló meghívást szoktak kapni, ezért nevezhetők együttesen főrendeknek is.”²

Hozzá hasonlóan a megyei követeket is listáztam. Ehhez nélkülözhetetlen segítséget nyújtott a Tóth Péter által átirrt pecsétzalagokon szereplő nevek pontos felsorolása. De mivel is több ez az összeállítás, mint Engel említett munkája? Listámba két olyan oklevelet is beemeltem, mely összesen húsz új nevet tartalmaz, illetve a megyei követek azonosításának pontosítása is újabb adatokat eredményezett. Sajnos még ez sem tekinthető teljesnek, ezért közzétételi vezérelvnek a megyéket választottuk, és ezekhez rendeltem több, még azonosításra váró követ nevét. Az öt oklevél az 1440A–E betűkódot kapta, az azt követő szám pedig az adott személy pecsétjének sorszámát mutatja az adott oklevél pecsétjei között. A listából az is egyértelműen kiderül, kiknek a pecsétjei maradtak fenn részben vagy teljesen ma is. A személyek egyes előfordulásait ugyanis kurzívval szedtük, ha csupán az oklevél szövegében említették őket, vagy pecsétje nem, csupán pecsétjének tartószalagján olvasható neve. A világi személyek hivataljait csak akkor tüntettük fel nevük mellett, ha az az oklevél szövegéből, pecséttartó szalagjáról vagy pecsétjéről egyértelműen kiderült.

1440A = 1440. január 18. Buda. *Az országgyűlésen jelen lévő főurak, főpapok, előkelők, és nemesek oklevele, amellyel teljhatalmú megbízatást adnak követeiknek, hogy Lengyelországban tárgyalásokat folytassanak III. Ulászló lengyel királlyal és a lengyel főurakkal.*

1 Kubinyi András: Bárók a királyi tanácsban Mátyás és II. Ulászló idejében. *Századok* 122. (1988) 197–212.

2 Arch. 1301–1457. I–II. VII. Fejezet.

1440B = 1440. március 9. Krakko. *A magyar követek oklevele, amely szerint az előző napon Magyarország királyává nyilvánították III. Ulászló lengyel királyt.*

1440C = 1440. március 12. Buda. *Magyar főurak levele III. Ulászló lengyel királyhoz, amelyben tudósítják, hogy követséget küldtek hozzá teljes felhatalmazással, hogy megsürgessék mielőbbi Magyarországra érkezését.*

1440D = 1440. június 29. Buda. *Az ország rendjei eskü alatt erősítik meg I. Ulászló magyar királlyá választását, és érvénytelenítik V. László megkoronázását.*

1440E = 1440. július 17. Székesfehérvár. *A magyar rendek oklevele, amely szerint mivel Erzsébet királyné elvitette a koronát és megkoronáztatta vele csecsemő fiát, ezért a Szent István király fejereklje-tartójából kivett régi koronával Magyarország királyává koronázták Ulászló lengyel királyt.*

Főpapok, egyházi előkelők:

Boundelmonte János kalocsai érsek: 1440D:2.

Dominiszi János zenggi püspök: 1440A:2;³ zenggi püspök és a szentgott-hárdi apátság kormányzója 1440B:1;⁴ 1440D:7; 1440E:5.

Gatalóci Mátyás váci püspök: 1440A:3; 1440D:4; 1440E:4.

Hédervári László: *pannonhalmi apát* 1440C:2;⁵ *pannonhalmi apát* 1440D:11; 1440E:12.

József boszniai püspök: 1440D:5; 1440E:3.

Mihály fia Benedek győri püspök: 1440C:1.⁶

Mikola Jakab, szalánkeméni szerémi püspök: 1440A:4; 1440D:6; 1440E:6.

Rozgonyi Simon:⁷ *veszprémi püspök, várományos egri püspök: 1440C;*⁸ *egri püspök: 1440D:3; 1440E:2.*

Szécsi Dénes bíboros esztergomi érsek:⁹ 1440A:1; 1440D:1; 1440E:1.

Vitéz János: *zágrábi örkanonok* 1440B.¹⁰

3 Az oklevél szövegében követként is említve.

4 Az intitulációban is említve.

5 Az oklevél szövegében is említve, pecsétje leszakadt.

6 Az oklevél szövegében is említve, pecsétje leszakadt.

7 Két különböző lenyomattal.

8 Az oklevél szövegében követként említve.

9 Két különböző lenyomattal.

10 Az oklevél írásba foglalója.

Világi előkelők:

- Bánfi Pál, alsólendvai: 1440D:28; 1440E:27.
 Bátori István, ecsedi: *volt országbíró 1440A;*¹¹ *ispán 1440E.*
 Bátori Tamás, ecsedi: *1440D:49.*
 Bebek Imre, vámosi: székelyispán 1440C:11;¹² székelyispán 1440D:17.
 Bebek István, pelsőci: 1440D:36.
 Bebek Miklós, pelsőci: 1440D:18.
 Betlen Gergely: 1440D:83.
 Cillei Ulrik: 1440A:5.
 Cudar Simon, ónodi: 1440D:40; 1440E:37.
 Csáki Ferenc: székelyispán: 1440D:19; 1440E:16.
 Dombai Frank, Csák nembeli: *1440C:14.*¹³
 Drágfi Miklós, bélteki: *1440D:84;* 1440E:76.
 Druget István, homonnai:¹⁴ *1440C;* 1440D:43.
 Fülöpösi „Szatmár” Mihály: 1440D:81; 1440E:62.
 Garai László: macsói bán 1440A:6; macsói bán 1440D:9; macsói bán 1440E:8.
 Gersei Pető Péter: *1440C;* 1440D:39.
 Geszti Mihály fia László: 1440D:50.
 Gyarmati Miklós, vajdafi: 1440D.
 Hagymás László, berekszói: 1440D:34.
 Hatvani Mátyás: *1440C.*
 Hédervári Lőrinc nádor fia István: *1440C.*¹⁵
 Hédervári Lőrinc: nádor 1440C:3;¹⁶ nádor: 1440D:8; Nádor: 1440E:7.
 Herceg Pál, szekcsői: 1440D:45.
 Herceg Rafael, szekcsői: 1440D:45; 1440E:33.
 Hunyadi János: szörényi bán 1440D:33.
 Jakcs László, kusalyi: 1440D:25; 1440E:21.
 Jakcs Mihály, kusalyi: 1440A:11; 1440D:24; 1440E:20.
 Jakcs János fia György, kusalyi: 1440D:48; 1440E:46.
 Jakcs János fia László, kusalyi: 1440D:48;¹⁷ 1440E:46.¹⁸

11 Az oklevél szövegében követként említve.

12 Az oklevél szövegében követként is említve.

13 Az oklevél szövegében is említve.

14 Nem kizárt, hogy Szatmár megye küldötte.

15 Az oklevél szövegében követként említve.

16 Az oklevél szövegében is említve.

17 Jakcs János fia Györggyel közös pecsét.

18 Jakcs János fia Györggyel közös pecsét.

- Kanizsai János fia Imre: 1440D:23.
 Kanizsai László fia Miklós: 1440D:23.¹⁹
 Kompolt János, nánai: 1440C:12.
 Korbáviai György Korbávia grófja: 1440A:8.
 Kórógyi János: 1440A:7; [örökös] ispán 1440D:16; [örökös] ispán 1440E:15.
 Lévai „Cseh” Péter fia László: 1440C.
 Losonci János: 1440D:46.
 Marcali György, bánfi: 1440A:10; 1440D:27.
 Marcali János, vajdafi: 1440A:13; 1440D:26; 1440E:24.
 Marcali Imre, vajdafi: *somogyi és verőci ispán 1440A;*²⁰ *asztalnokmester, valamint somogyi és verőci ispán: 1440B:5.*²¹
 Maróti János (ifj.): 1440D:52;
 Maróti János bán fia László: 1440C:5;²² 1440D:20; 1440E:13.
 Macedóniai Dancs: 1440D:44.
 „Molya” Tamás:²³ 1440E:65.
 Noffri János, bajmóci: 1440D:82; 1440E:36.
 Ország Mihály, gúti: 1440D:30; 1440E:26.
 Ország János, gúti: 1440D:32; 1440E:26.²⁴
 Paksi Imre: volt nagyszigeti ispán 1440D:85.
 Pálóci Simon: volt lovászmester 1440C:13;²⁵ lovászmester 1440D:15; lovászmester 1440E:14.
 Pálóci László: *udvarmester 1440A;*²⁶ *udvarmester 1440B:4;*²⁷ *udvarmester 1440D:13; udvarmester 1440E:18.*
 Pálóci Péter: 1440D:38.
 Perényi János (ifj.), nyalábi: *volt máramarosi ispán 1440C;* 1440D:14; 1440E:17.

19 Kanizsai János fia Imrével közös pecsét.

20 Az oklevél szövegében követként említve.

21 Az intitulációban említve, pecsétje leszakadt.

22 Az oklevél szövegében is említve.

23 Nem kizárt, hogy valamely megye küldötte.

24 Ország Mihállyal közös pecsét.

25 Az intitulációban említve, pecsétje leszakadt.

26 Az oklevél szövegében követként említve.

27 Az intitulációban is említve.

Perényi János (id.), terebesi: *tárnokmester 1440A*;²⁸ tárnokmester 1440B:3;²⁹ tárnokmester 1440D:12; 1440E:11.
 Petneházi Gergely és János: 1440E:47.³⁰
 Rozgonyi István (id.): *pozsonyi ispán 1440C*.
 Rozgonyi István fia János: 1440D:31.
 Rozgonyi György: *pozsonyi ispán 1440C*.
 Rozgonyi Lőrinc: 1440D:42; 1440E:34.
 Rozgonyi Rénold: 1440D:41.
 Szécsényi László: 1440C:6;³¹ 1440E:45.
 Székely Gergely: 1440E:48.
 Szendi István fia Mihály: 1440E:31.
 Szerdahelyi Imre fia János: 1440D:47.
 Szerdahelyi Márton bán fia Ders: 1440D:51.
 Tallóci Matkó: *horvát, dalmát, szlavón bán 1440A*;³² horvát, dalmát, szlavón bán 1440B:2;³³ szlavón bán 1440D:10; szlavón bán: 1440E:10.
 Tamási Henrik, vajdafi: 1440A:9; 1440D:22.
 Tamási László, vajdafi: *1440D:21*; 1440E:23.
 Tari Rupert: királynéi lovászmester *1440C*; 1440D:35.
 Tornai Szilveszter: 1440D:80; 1440E:75.
 Töttös László, bátmonostori: 1440A:12; 1440D:37.
 Újlaki Miklós,³⁴ macsói bán 1440C:4;³⁵ macsói bán 1440E:9.
 Zólyomi Tamás: 1440D:29.

Megyei követek:

Abaúj: Monaji Mihály és Kéri László 1440D:61; Kéri László abaúji követ 144E:59.
 Arad: „Gerk”-i Sándor és Illésfalvi Erdély László 1440E:58.
 Bács: Varjadi Péter és Rádi Tamás 1440D:71.
 Bodrog: Szántói „Morchart” István és Sulyok László 1440D:78.
 Borsod: Balai János és Barius Miklós 1440D:62;³⁶ 144E:54.

28 Az oklevél szövegében követként említve.

29 Az intitulációban is említve.

30 Egy pecséttel.

31 Az oklevél szövegében is említve.

32 Az oklevél szövegében követként is említve.

33 Az intitulációban is említve.

34 Két különböző lenyomattal.

35 Az oklevél szövegében követként is említve.

36 Egy pecséttel.

- Csanád: Serjéni Dániel és Péter 1440D:73; 1440E:77.
 Csongrád: Sövényházi István és „Meze” Péter 1440D:70;³⁷ 1440E:55.
 Esztergom: Vadcsi János 1440D:55.
 Gömör: Hangonyi Pál és Jánosi Balázs 1440D:60;³⁸ 1440E:67.
 Heves: Vécsi János és Pásztói János fia János 1440D:75;³⁹ 1440E:72.
 Hont: néneyi Dacsó Demeter és Tompafalvi „Magnus” Tamás 1440D:64;⁴⁰ 1440E:56.
 Komárom: „Lengel de Eghazas Batyan” Mihály 1440E:78.
 Közép-Szolnok: Sándorházi Mihály 1440D:65; 1440E:63.
 Külső-Szolnok: Szentlőrinci János és Kátai László 1440D; 1440E:60.
 Nógrád: Marcali Albert és „Reheny/Vecini” György 1440D:69; 1440E:52.
 Pest: Ványi Balázs 1440D:63; 1440E:64.
 Pozsega: Mántai János fia Miklós és Gyepi János 1440D:77.
 Sáros: Gombos János és Tamásfalvi András 1440D:79.⁴¹
 Solt: kemeni Varjas János és Salgói Kelemen 1440D:66.
 Somogy: Szentjakabi „Chernel” Miklós és Endrédi József 1440D:59;⁴² 1440E:81.
 Sopron: Jobaházi Jakab 1440D:56; 1440E:70.
 Torna: Nádasi Mihály fia László és Orros Albert 1440D:67;⁴³ 1440E:61.
 Ung: Szeretvai Ramocsa Jakab fia János és (...) Péter 1440D:68; 1440E:73.
 Valkó: Karantai István fia Miklós és „Nabna/Palina”-i László 1440D; „Mathos” fia Miklós és társa 1440E:80.
 Varasd: András fia Miklós 1440E:66.
 Vas: széplaki Botka István és haraszi Tapán Kelemen 1440D:72; 1440E:68.
 Verőce: Tapolóci László és „Kwtheryncz” Pál 1440D:76; 1440E:69.
 Veszprém: Fajzi „Anyos” Mihály és „Esegwar”-i Pál 1440E:53.
 Zala: Kustáni Dániel és Szanai István 1440D:74; 1440E:50.
 Zaránd: Budai László és Köte János 1440D:58;⁴⁴ 1440E:71.

37 Egy pecséttel.

38 Egy pecséttel.

39 Egy pecséttel.

40 Egy pecséttel.

41 Egy pecséttel.

42 Egy pecséttel.

43 Egy pecséttel.

44 Egy pecséttel.

FŐRENDEK ÉS ORSZÁGGYŰLÉSI KÖVETEK

Zemplén: Agárdi „Tőke” Péter és Pányi Demeter 1440D:57; Agárdi „Tőke” Péter 1440E:51.

Azonosíthatatlan megyék követei:

- György fia Bálint 1440E:74.
- István 1440E:79.

Oklevelek

Ebben a fejezetben huszonegy olyan oklevelet teszünk közzé, melyeket a varsói Archiwum Główny Akt Dawnych levéltárában őriznek, és az 1438–1444 közötti lengyel-magyar kapcsolatok történetéhez adalékokat szolgáltatnak. A már emlegetett öt sokpecsétes oklevél mellé (1440A–E) bekerült további három oklevél, ami Albert magyar király és Ulászló lengyel király 1438-as béketárgyalásaihoz kapcsolódik (I–III. sz.). Ezekből tudomást szerezhetünk a két ország közötti kapcsolatokról közvetlenül az 1440-es évet megelőzően. Láthatjuk, hogy a később Krakkóba menesztett követek közül, többen már ekkor tapasztalatot szereztek a diplomáciai tárgyalásokban (Dominiszi János zenggi püspök, Perényi János tárnokmester és Pálóci László).

A *Fontes Memoriae Hungariae* sorozatba csak eredeti okleveleket válogatunk, melyeknek van magyar vonatkozásuk. Ezek jó része – egy-két kivétellel – a MNL OL Diplomatikai Fényképgyűjteményébe is bekerült. Vannak azonban olyan oklevelek is, melyek a hungarika fogalmának határmezsgyéjén mozognak. Ilyen lehet egy királyi oklevél, melyben Ulászló király lengyel ügyben jár el, de először említi magát választott magyar királynak. Ezt az oklevelet kivonatossan közöljük (V. sz.). A több tucat Varsóban őrzött, de a Magyar Királyság területén kiadott oklevél közül két darabot jelöltek meg korábban hungarikának és kerültek be a DF-be, ezeket teljes szöveggel közöljük (XI. és XIV. sz.)

A lengyel jogerősítő, adományozó okleveles formula az oklevél végén név szerint említi a királyt döntésében segítő tanács tagjait. Ulászló lengyel és magyar királyként lengyel és magyar főurakkal is körülvette magát, így a leghűségesebb magyar támogatói többször fel-feltűnnek ezekben az oklevelekben. Számos ilyen oklevet ismerünk, ugyanakkor adataikat eddig a magyar történetírás nem aknázza ki. Válogatásunkba ezek közül emeltünk be példaként tíz, Varsóban őrzött eredetiben, vagy másolatban fennmaradt oklevelet. Tartalmukat csak kivonatossan idéztük, amelyből világosan kirajzolódik, hogy Hédervári Lőrinc nádor és Rozgonyi Simon egri püspök rendszeresen feltűnt Ulászló király tanácsában. Hozzájuk hasonlóan magyar uralkodásának főbb támaszai is, mint Dominiszi János zenggi, majd váradi püspök, Gatalóci Mátyás veszprémi püspök és Tallóci Matkó horvát-dalmát-szalvón bán. Az ilyen típusú oklevelek gyűjtése és listázása további adatokat szolgáltathat a politikai életben fontos szerepet betöltő személyek életpályájához. Egy teljes gyűjtés túlfeszítené jelen értekezésünk kereteit, ezért csak figyelemfelkeltésként kerültek be a válogatásba. Részletes feldolgozásuk egy jövőbeni kutatás tárgyát képezi.

I.

1439. február 10. In oppido Namslaw.

János zenggi püspök mint pápai legátus, a III. Ulászló lengyel és Albert római király közti béketárgyalások folytatása és befejezése céljából ez év június 24-ig fegyverszünetet rendel el, melyet Albert király biztosai is elfogadnak.

In nomine Domini amen. Universis et singulis innotescat praesentium ex tenore, quod nos Iohannes episcopus Segnensis, sanctissimi domini nostri domini Eugenii divina providentia papae quarti et apostolicae sedis legatus, post varios susceptos exhibitosque labores pro pace perpetua reformanda et firmanda inter serenissimos principes dominum Albertum Romanorum etc. ex una et dominum Wladislaum Poloniae reges et illustrem principem Kazimirum fratrem suum ex altera partibus, propter difficultates in tractatu huiusmodi pacis emergentes illam ad praesens perficere prout optabamus non potuimus, licet saepe et cum maxima attentione apud Wratislaviam inter praefatum dominum regem Romanorum etc. et insignes ambasiatores domini regis Poloniae diu tractavimus, nec non post diaetam in praesenti oppido assignatam inter solemnes utriusque partis ambasiatores, qui in ea convenerunt, diligentissime laboravimus. Et considerantes, quod res arduae difficiliter fuerint et licet in uno tempore impedimentum recipiant, alio tempore dei misericordia adiuvante recipiant complementum, idcirco ne tantum bonum totaliter laberetur et huius pacis tractatus penitus rumperetur et propter eius rupturam bella et caedes insurgerent in populo christiano, nos inter praefatos dominos reges et dominum Kazimirum et utrorumque seu cuiuslibet eorum principes barones nobiles subditos adhaerentes et coadiutores et terras ac dominia eorum et cuiuscunque eorum, sufferentiam et tollerantiam a gwerra et treuga seu treugarum inducias auctoritate sanctissimi domini nostri papae et apostolicae sedis indicimus et statuimus, duraturam a die datarum praesentium usque ad festum sancti Iohannis Baptistae in mense Iunii proxime venturi usque ad solis occasionem, et quod tempore medio in festo Ascensionis Domini proxime venturi diaeta sollemnis teneri et celebrari debeat in locis contentis in inscriptionibus regnorum Hungariae et Poloniae hactenusque observatis, pro continuatione tractatus pacis perpetuae, ad quam iidem domini reges et dominus Kazimirus per se aut per oratores suos pleno mandato fulcitos convenire teneantur, in qua diaeta dei misericordia concedente speramus, quod pax perpetua sequetur. Et ut haec treuga gratior et sincerior videatur et indicium aliquialiter praestet pacis perpetuae futurae, ei deliberavimus adiungendum, quod omnes cap-

tivi cuiuscumque partis, qui usque ad diem datarum praesentium pactati sunt pro quacunque pecuniae quantitate et illam non solverunt vel forte in futurum pactari continget, ad solutionem eius tempore treugarum durante artari seu coherceri minime possint. Et si aliqui captivorum Polonorum vel Bohemorum non depactatorum super certis fideiussoribus, de quibus domini eosdem captivos habentes contentarentur, possent sibi relaxationis inducias optinere, consentiatur eis quamdiu treugae durant; quod si forsitan in Bohemia aliquis ex subditis adiutoribus vel adhaerentibus alicuius ex praefatis partibus aliqua temeritate permotus in huiusmodi treugis nollet includi, sed insolentiis et aliis insultibus ad modum guerrae hac treuga durante voluerit evagare, extunc alia pars illum invadere possit et per hoc treuga generaliter nullatenus infringatur nec etiam illius, qui in hac treuga noluerit includi, captivi gaudeant induciis solutione peccuniae depactatae. Mercatores autem et ceteri omnes subditi praefatorum dominorum regum possint ad invicem treuga huiusmodi durante mercari et negotiari, sicut tempore pacis poterant et solebant.

Nos autem Conradus Dei gratia episcopus Wratislaviensis nec non Conradus Kettener et Conradus Albus duces Slesiae etc., Gaspar Sligk miles aulae regiae supremus cancellarius dominus Novicacri et capitaneus terrarum Egre et Cubiti, Benedictus praepositus Albensis et electus Iauriensis necnon Stephanus de Hohemberg, oratores et procuratores praefati domini regis Romanorum etc., ad haec potestatem sufficientem habentes, volentes monitis praedicti reverendi legati immo verius sanctissimi domini nostri papae et apostolicae sedis parere et in nullo penitus contraire seu illa contemnere, praefatam treugam sic ut praemittitur indictam ac etiam dictam diaetam, ut praedicitur celebrandam per praefatum dominum nostrum regem vel oratores et procuratores suos, acceptavimus et amplexi sumus et tenore praesentium acceptamus et amplectimur, promittentes sub verbo regio domini nostri regis et sub puritate suae regiae fidei pro eo et universis subditis suis et regnorum ac dominiorum suorum cuiuscumque gradus seu conditionis existant et adhaerentibus et coadiutoribus suis, ut huiusmodi treugam praefatam domino regi Poloniae et domino Kazimiro fratri suo et regno ducatus et terris et subditis adhaerentibus et coadiutoribus suis seu cuiuslibet eorum inviolabiliter observabit et per suos observari faciet, ac diaetam supra dictam in locis ipsis per se aut per solemnes oratores et procuratores suos ad haec potestatem habentes tenere faciet, omniaque explebit, quae in praefata treuga et conditionibus eius superius continentur. Reservamus tamen nobis viginti dierum spatium post datarum praesentium ad notificandum capitaneis et ceteris amicis et

benivolis domini nostri regis, ut pecuniam promissam a captivis pactatis usque ad expirationem praefatae treugae non exigant nec exposcant. In quorum testimonium nos supradictus Iohannes episcopus Segnensis apostolicae sedis legatus sigillum nostrum pontificale appendi fecimus ac praesentem notarium publicum rogavimus, ut sua subscriptione signaret. Nosque praefati oratores domini nostri regis Romanorum sigillis nostris muniri hanc cartam fecimus, ne quicquam in praemissis in dubium ullo umquam tempore posset veniri. Datum in opido Namslaw Wratislaviensis diocesis, decima mensis Februarii anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo tricesimo nono, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Eugenii digna Dei prudentia papae quarto anno octavo. Praesentibus ibidem egregio et discretis viris domino Thoma de Strzempyno decretorum doctore, Paszek de Goslawicze, Nicolao de Zawady et Iohanne Iantuszko testibus vocatis ad haec et rogatis.

Et ego Laurentius quondam Michaelis Monsterberg de Stum, clericus Pomezaniensis diocesis publicus apostolica auctoritate notarius, qui praedictis treugarum et dictae indictioni decreto et assignationi ac acceptationi, sic ut praemittitur, factis et habitis omnibusque aliis et singulis supra dictis, dum sic agerentur et fierent, una cum praenominatis testibus praesens interfui, ea omnia et singula sic fieri vidi et audivi, ideo hoc praesens instrumentum ad mandatum praefati domini legati hic me subscripsi signumque meum solitum apposui in fidem et testimonium omnium et singulorum praemissorum.

Jelzete: AGAD, Dok. perg. Nr. 5569. MNL OL DF 289 001. Közli: Mon. Pol. XII. 386–388. 254. sz. Regeszta: Óváry I. 430. sz. Hátján, amelynek mérete kb. 55x42 cm. Plicaturán hat darab vörös és egy zöld viaszú pecsét függ. Az első selyemzsinóron, mely erősen rongált, a többi címzés nélküli pergamenzalagon kissé elmodódva.

II.

1439. május 3. Pozsony.

Albert római és magyar király a III. Ulászlóval való fegyverszünet meghosszabbítása, vagy békeegyezség megkötése végett Benedek győri püspök, Holiczi Gáspár birodalmi és cseh királyi kancellár, Perényi János tárnokmester, Rozgonyi István pozsonyi ispán és szepesi kapitány, Hohenberg István és Pohárnok István zólyomi kapitány személyében teljhatalmú biztosokat küld ki.

Albertus Dei gratia Romanorum rex semper augustus ac Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, etc. rex et dux Austriae, etc. notum facimus tenore praesentium universis. Cum pridem in diaeta Namslaviensi per reverendos in Christo patres Johannem Segniensem, sanctissimi domini nostri papae Eugenii et Alfonsum Burgensem episcopos, sacrae Basiliensis synodi legatos pro continuatione pacis perpetuae inter nos ab una et illustrissimum ac praeclarum principes Wladislaum Poloniae regem et ducem Kazimir, germanum suum indicta sit treuga et etiam diaeta conventionis celebranda super festo Ascensionis Domini nunc futuro per nos utrimque, aut oratores nostros pleno mandato fulcitos in locis inscriptionum antiquarum inter regna Hungariae et Poloniae habitarum, prout litterae praefatorum dominorum legatorum desuper confectae clarius attestantur. Idcirco eorum institutis obtemperantes huiusmodi diaete satisfactori, ad eandem transmittendos duximus et transmittimus reverendum patrem Benedictum electum Iauriensis ecclesiae, Gaspar de Holicz imperialem et regni Boemie cancellarium terrarum Egre et Cubiti capitaneum, Iohannem de Perin magistrum tavernicorum regalium, Steffanum de Rozgon comitem Pozoniensem et capitaneum terrae Scepusiensis, Steffanum de Hohenberg et Stephanum Poharnok capitaneum Zoliensem, consiliarios ambasiatores nuntios et fideles nostros dilectos, quibus omnibus et cuilibet eorum in solidum etiam plenarium mandatum auctoritatem et facultatem dedimus et concessimus, damus et concedimus per praesentes pro nobis et nostro ac regnorum nostrorum nomine in praefatis diaeta et loco cum dictis rege Poloniae fratreque suo Kazimiro seu ipsorum ambasiatoribus nuntiis et agentibus, pro eis pleno ad hoc mandato suffultis, conveniendi conferendi placitandi et de congruentibus mediis pacis perpetuae captandis pertractandi, et super cunctis illatis iniuriis et interesse componendi paciscendi transigendi ac modis honestis et licitis concordandi, pacemque et concordiam perpetuam inter nos et regna nostra Hungariae Bohemiae ceterasque terras nobis subditas ac praefatos regem et ducem regnum et terras eorum, ac etiam quascumque treugas

seu sufferencias, prout viderint expedire, inter nos utrimque faciendi firmandi et concludendi, firmata condicta et conclusa promissionibus et stipulationibus sub verbo nostro regio et puritate fidei nostra parte roborandi, litterasque oportunas desuper confectas sive conficiendas tradendi, et viceversa ab alia parte consimiles promissiones stipulationes et litteras recipiendi approbandi et gratificandi, omniaque alia et singula dicendi faciendi gerendi et exercendi, quae pro huiusmodi pacis seu concordiae vel etiam treugarum dirigenda et procuranda unione quomodolibet honesta et necessaria fuerint seu etiam oportuna, quae et nos faceremus seu facere possemus, si praemissis nos contingeret personaliter interesse; etiam si talia essent, quae mandatum exigent magis speciale. Ratum et firmum habentes et in verbo nostro regio habere et tenere promittentes, quicquid per praefatos nostros consiliarios ambasiatores et nuntios vel maiorem eorum partem factum dictum gestum conclusum et firmatum fuerit quomodolibet in praemissis, praesentium sub nostrae regalis maiestatis sigillo testimonio litterarum. Datum Pozonii tertia die Maii, anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo nono, regnorum nostrorum anno secundo.

Ad mandatum domini regis
Petrus praepositus Nortusensis.

Jelzete: AGAD, Dok. perg. Nr. 5570. MNL OL DF 289 002. Közli: Mon. Pol. XII. 391–392. 256. sz. Regeszta: Óváry I. 431. sz. Hátján, amelynek mérete kb. 52x30 cm. Plicaturán pergamenszalagon természetes színű egyoldalú felségpecséthat kissé kopott. (Tóth Péter és Novák Ádám átírása)

III.

1439. október 17. Esztergom.

Albert római és magyar király a III. Ulászló lengyel királlyal való béketárgyalások megindítása és fegyverszünet megkötése végett Palóci László és Berzevici Pohárnok István személyében teljhatalmú biztosokat küld Lengyelországba.

Albertus Dei gratia Romanorum rex semper augustus ac Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, etc. rex, dux Austriae, etc. Significamus tenore praesentium quibus expedit universis, quod de fide et legalitate magnificorum et nobilium Wladislai de Palocz magistri curiae nostrae maiestatis et Stephani Poharnok de Berzevicz oratorum nostrorum fidelium dilectorum plenam gerendae fiducia praesumptionem ipsis et eorum cuilibet in solidum plenam damus et omnimodam concedimus tenore praesentium facultatem cum serenissimo domino Wladislao rege Poloniae Lithwaniaeque principe supremo etc. conveniendi, necessarios quoque tractatus habendi atque treugam sufferentiam, tollentiam a guerra concludendi, inscriptionibus firmandi et stabiliendi ac super pace tractanda perpetua, aliam diaetam congruentem inter nos utrinque recipiendi et faciendi, promittentes verbo nostro regio omnia et singula quaecunque per dictos oratores nostros conductata, tractata, conclusa ut fuerint, rata, grata atque firma habere et servare tamquam nos ipsi si praemissis interesse personaliter eadem clauderemus, tractaremus, concluderemus et modo efficaciori firmaremus. Harum testimonio litterarum [sigillum] quibus secretum nostrum est appensum. Datum Strigonii, Sabato post festum Sancti Galli, anno Domini Millesimo quadringentesimo tricesimo nono, regnorum nostrorum anno secundo.

Jelzete: AGAD, Dok. perg. Nr. 5571. MNL OL DF 289 003. Regeszta: Óváry I. 432. sz. Hátján, amelynek mérete kb. 31x14,5 cm. Plicatúrán pergamenszalagon természetes színű pecsétfészekben vörös viaszú titkospecsét kiváló állapotban. (Tóth Péter átírása)

IV. (1440A)

1440. január 18. Buda

Az országgyűlésen jelen lévő főurak, főpapok, előkelők és nemesek oklevele, amellyel teljhatalmú megbízást adnak követeiknek, János zenggi püspöknek, Tallóci Matkó horvát, dalmát, szlavón bánnak, Bátori István volt országbírónak, Perényi János tárnokmesternek, Pálóci László ajtónállómesternek és Marcali Imre somogyi és verőcei ispánnak, hogy Lengyelországban tárgyalásokat folytassanak III. Ulászló lengyel királlyal és a lengyel főurakkal.

Praelati, principes, comites, barones, milites, proceres et nobiles regni Hungariae nunc in congregatione generali Budae constituti notum facimus universis per praesentes, quod quia prout tam ex forma scriptae responsionis nostrae nuper magnificis viris Johanni de Koneczpole regni Poloniae cancellario ac Petro de Kurow castellano Sandeczensi, ambasiatoribus serenissimi principis domini Wladislai Poloniae regis, necnon reverendorum patrum ac magnificorum virorum praelatorum et baronum ipsius regni Poloniae hic pridem constitutis traditae, quam etiam ex post ex certarum nostrarum litterarum serie colligitur, nostri fuit propositi certis promissionibus firmati, ut ad dandum et aperiendum dictis dominis regi ac praelatis et baronibus Poloniae super rebus et petitis per praefatos eorum ambasiatores propositis nostrum finale responsum aliquos etiam alios tractatus peragendo certos et notabiles ambasiatores nostros ad conspectum praefatorum dominorum regis et praelatorum ac baronum Poloniae nostro omnium nomine mittere et destinare. Ideo secundum praetactum nostrum propositum, mutuis plurimorum dierum colloquiis et tandem unanimi deliberatione praehabitis, carissimos fratres nostros reverendum in Christo patrem dominum Johannem episcopum Segniensem, necnon magnificos viros dominos Mathkonem de Tallowcz, regnorum Dalmatiae et Croatiae ac totius Sclavoniae banum, Stephanum de Bathor pridem iudicem curiae regiae, Johannem de Peren magistrum tavarnicorum regalium, Ladislaum de Paloucz magistrum ianitorum regalium et Emericum de Marczali Simigiensis et de Werewcze comitatum comitem ac magistrum dapiferorum regalium de nostri medio ad transeundum in huiusmodi ambasiata nostra versus et ad dictos dominos regem ac praelatos et barones Poloniae duximus deputandos, imo deputamus et ipsos ad id unanimiter eligimus per praesentes, quibus omnibus simul et etiam maiori parti eorundem atque in casu, quo aliquis seu aliqui ex eis vel infirmitate, vel notabili et inevitabili occupatione et necessitate praeventi et occupati, aut ex quacumque alia inpotentiae causa illac

accedere nequierint, etiam illis, qui ex ipsis nostro nomine illac accesserint, dedimus et attribuimus, imo damus et tribuimus per praesentes plenissimum mandatum facultatemque et auctoritatem pro nobis et nostro ac totius regni et subditorum eius nomine secundum informationem eis traditam in loco, ubi praefatus dominus rex Poloniae reperiri poterit, aut in quo idem eis audientiam praestare voluerit, ad conveniendum cum eodem domino rege ac praelatis et baronibus dicti regni Poloniae ac conferendum, necnon ad petita respondendum ac tractandum, agendum et componendum, concordandum, pacemque et concordiam cum ipsis secundum intentionem nostram eis cognitam faciendum, firmandum et concludendum, firmataque et condita ac conclusa, stipulationibus sub nostrae fidei puritate nostri ac subditorum huius regni coronae parte roborandum, litterasque opportunas desuper confectas seu conficiendas tradendum, et vice versa ab ipsis domino rege ac praelatis et baronibus suis promissiones et consimiles stipulationes et litteras recipiendum, approbandum et gratificandum, omniaque alia et singula dicendum, faciendum, gerendum et exercendum, quae pro huius pacis, seu concordiae et conclusionis dirigenda et procuranda unione quomodolibet utilia fuerint seu etiam opportuna, quae et nos faceremus seu facere possemus, si his, quae per eos agentur et concludentur, nos omnes contingeret personaliter interesse, etiam si talia essent, quae mandatum exigent magis speciale, ratum et firmum habentes et de fide bona habere promittentes quicumque per praefatos nostros ambasiatores, vel maiorem eorum partem ac etiam illos, qui illac accedere et attingere poterunt, dictum, gestum, conclusum et firmatum fuerit quomodolibet nostri parte immutabiliter quoque in his, quoad omnes clausulas et articulos conclusionis eorum persistemus, contradictione qualibet praetermissa, praesentium litterarum nostrarum, quas potiorum ex nobis sigillis communiri fecimus, testimonio mediante. Datum Budaë, in festo Beatae Priscaë virginis et martiris, anno Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo.

Jelzete: AGAD, Dok. perg. Nr. 5574. MNL OL DF 289 005. Közli: Mon. Pol. XII. 409–411. 268.sz. Pergamenen, melynek mérete kb. 50x24 cm. Plicaturán tizenhárom darab pecsét függ (négy vörös viaszú főpapi, két vörös viaszú főúri és hét zöld viaszú főúri pecsét) beiratlan pergamenzalagokon, természetes színű pecsétfészkekben. (Tóth Péter átírása)

V.

1440. március 2. Krakkó

Ulászló lengyel és választott magyar király levele Krzesław Kurozwęckinek, Wiślica várnagyának.

Wladislaus Dei gratia rex Polonie electus rex Hungarie (...) Datum Cracoviae feria quarta ante Dominicam Laetare anno Domini millesimo quadragesimo (...).

Jelzete: AGAD, Dok. perg. Nr. 357. Közli: MatWarn 219. Pergamenen, melynek mérete kb. 41x35 cm. Pecsétje leszakadt. (Kivonat: Novák Ádám)

VI. (1440B)

1440. március 9. Krakkó

Magyar követek oklevele, amely szerint a magyar rendektől Erzsébet királyné beleegyezésével kapott felhatalmazásuk alapján az előző napon a krakkói székesegyházban Magyarország királyává nyilvánították III. Ulászló lengyel királyt.

Nos Johannes Dei gratia episcopus Segniensis et gubernator abbatae de Sancto Gothardo, Mathko de Talloucz regnorum Dalmatiae, Croatiae et totius Slavoniae banus, Johannes de Peren magister thavarnicorum regalium, Ladislaus de Palloucz magister curiae regalis et Emericus de Marczaly magister dapiferorum regalium et comes comitatus Simigiensis, ambasiatores dominorum praelatorum, principum, comitum, baronum et procerum regni Hungariae, per eos unanimiter cum plenissimo mandato ex consensu serenissimae principis dominae Elizabeth reginae Hungariae, modernae dominae nostrae gratiosissimae ad excellentissimum principem dominum Wladislaum regem Poloniae deputati, significamus harum tenore, quibus expedit universis, quod cum alias venientibus ad praefatum regnum Hungariae et consequenter antelatos dominam nostram reginam, praelatos et principes, comites, barones et proceres praedicti regni magnificis Johanne de Coneczpole cancellario huius regni Poloniae ac Petro de Kurow castellano Sandeczensi ex parte praefati domini regis Poloniae, ac praelatorum ac baronum eiusdem regni in certa et notabili legatione, ibidem promissum fuisset pro responso finaliter ad huiusmodi legationem ipsorum dando certos ex praelatis et baronibus dicti regni Hungariae mitti debere. Tandem ipsi domini praelati, principes, comites, barones et proceres ipsius regni Hungariae nuper in congregatione generali Budae celebrata constituti matura deliberatione praehabita promissioni ipsorum

praetactae satisfacere cupientes, de consensu, ut praemisimus, antelatae dominae nostrae reginae unanimiter et communi voluntate ad transeundum in huiusmodi ambasiata ad ipsum dominum Poloniae regem ac praelatos et barones suos tradita nobis plenissima informatione nos elegerunt. Nos vero officio huiusmodi legationis assumpto, in hunc locum ad ipsum dominum Poloniae regem ac praelatos et barones suos venientes, atque iuxta praetactam nobis traditam informationem, ea quae peragenda erant cum eisdem Deo volente concludentes, die hesterna vigore mandati nobis traditi nostro ac praetactorum omnium praelatorum, principum, comitum, baronum et procerum regni Hungariae nominibus de consensu antelatae dominae nostrae reginae ipsum dominum Wladislaum regem Poloniae in eiusdem regni Hungariae cunctorumque regnorum et tenutarum ac pertinentiarum eiusdem regem et dominum rite elegimus, atque in cathedrali ecclesia castri Cracoviensis, ubi maior fidelium fuerat multitudo, publice in regem Hungariae electum fore pronuntiavimus et declaravimus, manifeste titulum et omnia dominia ac iurisdictionem coronae eiusdem regni Hungariae sibi et suae ditioni, necnon gubernationi submittendo, promittentes consensu et nominibus, quorum supra, eundem dominum Wladislaum regem in festo Beatorum Philippi et Jacobi apostolorum, hoc est prima die Maii proxime affuturo corona eiusdem regni Hungariae in loco ad hoc ab olim deputato solemniter coronare, sub simili etiam promissione praemissis adiacentes, quod mox solemnitate huiusmodi coronationis peracta, ipse dominus rex literas suas sub suo sigillo regni Hungariae super eo, ut sicut ipse cum copiis huius regni sui Poloniae nos et totum regnum Hungariae praetactum contra quoslibet inimicos tueri et defensare promisit, sic et huic regno suo Poloniae cum copiis regni Hungariae contra inimicos suos, dum opus fuerit et ingruerit necessitas, pari vicissitudine tenebitur defendere et tueri, praefatis dominis praelatis et baronibus istius regni Poloniae dari faciet et emanari. In quorum omnium testimonium praesentes concessimus litteras nostras sigillis nostris, quibus utimur, impendentibus communitas. Datum et actum Cracoviae, nona die mensis Martii, anno Domini Millesimo quadringentesimo quadragésimo.

Ad propriam commissionem dominorum ambasiatorum
Johannes de Zredna custos Zagrabienensis, regni Hungariae prothonotarius

Jelzete: AGAD, Dok. perg. Nr. 5572. MNL OL DF 289 004. Közli: Dogiel, I. 53–54. XIV. sz., Katona, Tom. VI. Ord. XIII. 37–40. Pergamenen, melynek mérete kb. 57x30 cm. Plicaturán eredetileg öt darab pecsétet rögzítettek, ma egy vörös viaszú főpapi és három zöld viaszú főúri pecsét függ beiratlan pergamenzalagokon, természetes színű pecsétfészkekben. (Tóth Péter átírása)

VII. (1440C)

1440. március 12. Buda

Magyar főurak, főpapok, előkelők és nemesek oklevele III. Ulászló lengyel királyhoz, amelyben tudósítják, hogy követségbe küldték hozzá teljes felhatalmazással Simon veszprémi püspököt, Újlaki Miklós macsói bánt, Pelsőci Bebek Imre székelyispánt és Hédervári Lőrinc fia Istvánt, hogy megsürgessék mielőbbi Magyarországra érkezését.

Serenissimo principi et domino, domino Wladislao Dei gratia regi Poloniae, Lithuaniaeque principi supremo et haeredi Rusciae, domino ipsorum gratiosissimo praelati et barones ac proceres regni Hungariae, videlicet reverendus in Christo pater dominus Benedictus episcopus ecclesiae Jauriensis, Ladislaus de Hedervara, abbas Sancti Martini Sacrimontis Pannoniae, item Laurentius de eadem Hedervara regni Hungariae praedicti palatinus, Stephanus et Georgius de Rozgon, comites Posenienses, Ladislaus filius condam Johannis de Maroth bani, Symon de Palocz alias magister agazonum regiae maiestatis, Johannes de Peren alias comes Maramarosiensis, Stephanus de Homonna, Ladislaus filius condam Petri Cheh de Levawaywodae, ac alter Ladislaus de Zechen, Rubertus de Tar magister agazonum reginalis maiestatis, Franko de Dombo, Petew de Gerse et Mathias de Hatwan, ipsius vestrae serenitatis humiles servitores et omnino fideles, quod admodum antecedenter per alias litteras atque fratres nostros, transmissionem certorum fratrum nostrorum, praelatorum videlicet et baronum huius regni ad eandem vestram serenitatem et pro eiusdem serenitatem vocatione et conductione in ipsum regnum per nos et alios fratres nostros factam eidem serenitati notificavimus, ita iam praesentium sub confidentia et assecuratione venient ad eandem vestram serenitatem iidem fratres nostri illinc missi, fideles videlicet eiusdem vestrae serenitatis servitores et devoti, videlicet reverendus in Christo pater dominus Symon episcopus Wesprimiense ad Agriensem ecclesiam postulatus, Nicolaus de Wylak banus Machoviensis, Emericus de Pelseulcz Sicularum comes et Stephanus filius praenotati domini Laurentii palatini, exposituri plenissimas nostras voluntates et affectiones, quas de serenitate vestra concepimus et conclusimus, quarumque principiacione de praetactis nostris fratribus et litteris ad eandem vestram serenitatem antecedenter missis vestra serenitas potuit sano colligere intellectu, quos quidem fratres nostros cum plena potestate omnium nostrorum et ceterorum fratrum nostrorum ac universorum procerum ac nobilium regnicolarum ipsius regni mittimus ad eandem vestram serenitatem. Ad ipsorum itaque fratrum nostrorum atque omnium nostrum et aliorum, de quibus supra fit mentio, devotam et attentam supplicatio-

nem, imo potius plenimodam assecurationem et ratificationem vocationis nostrae et omnium praedictorum dignetur vestra serenitas pro gubernatione huius regni celeriter et secure advenire, ut idem per vestrum celerem adventum ab omnibus tribulationibus et angustiis resurgat. Nos quoque in serenitate vestra dominum prospicuum et gratiosum, vosque in nobis fidelitatis promptitudinem et omnimodam sinceritatem videamur in omni iocunditate mutuos invenisse. Quicumque autem praenotati fratres nostri praesentium exhibitores cum vestra serenitate tractaverint, dixerint, fecerint et concluderint pro nobis et omnibus aliis fratribus nostris absentibus et regnicolis regni, ratum gratumque habebimus seu tenebimus atque firmum harum nostrarum, quibus sigilla nostra sunt appensa, testimonio et vigore mediante. Datum Budae, in festo Beati Gregorii papae, anno Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo.

A pecsétek hártyszalagjain a következő nevek olvashatóak:

1. Domini episcopi Jauriensis¹
2. Abbatis Sancti Martini²
3. Laurentius palatinus
4. Nico[laus] banus de Wylak
5. Ladi[slaus] de Maroth
6. Ladislai de Zechen
7. [...]³
8. [...]⁴
9. [...]⁵
10. [...]⁶
11. Emericus de Pelsulcz
12. Joannes Kompolt
13. Symonis de Palocz⁷
14. [...]⁸
15. [...]⁹
16. [...]¹⁰

1 Pecsétje leszakadt.

2 Pecsétje leszakadt.

3 A szalagon sem címzés, sem pecsét nincs.

4 A bevágásban nincs, vagy eredetileg sem volt szalag.

5 A szalagon nincs címzés, és csupán üres pecsétfészek lóg rajta.

6 A szalagon sem címzés, sem pecsét sincs.

7 Pecsétje leszakadt.

8 A szalagon nincs címzés, de pecsét van.

9 A bevágásban nincs, vagy eredetileg sem volt szalag.

10 A bevágásban nincs, vagy eredetileg sem volt szalag.

Jelzete: AGAD, Dok. perg. Nr. 5573. MNL OL DF 289 127. Közli: Mon. Pol. XII. 412–413. 271. sz. Pergamenen, melynek mérete kb. 50,5x15 cm. Plicaturán eredetileg tizenhárom darab természetes színű pecsétfészket rögzítettek (és további három bevágást ejtettek), ebből tizenkettőb pecsételtek is. Ma hat zöld viaszú főúri pecsét függ – egy híján – beírt pergamenszalagokon. (Tóth Péter átirása)

VIII. (1440D)

1440. június 29. Buda

Az ország rendjei eskü alatt erősítik meg I. Ulászló magyar királlyá választását és érvénytelenítik V. László megkoronázását.

In nomine Domini. Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Cum gesta hominum in huius labentis vitae stadio in mortem et oblivionem currentium literarum munimine soleant futurorum notitiae et memoriae conservari, proinde nos praelati, principes, barones, comites, milites, proceres, clientes, cives, totaque communitas regni Hungariae, universaliter singuli et singulariter universi tenore praesentium notum facimus, recognoscimus et fatemur universis et singulis tam praesentibus, quam futuris, quod serenissimo et bonae memoriae principe, domino Alberto, Romanorum et praefati Hungariae regni rege, domino nostro gratiosissimo tempore noviter transacto, prout Divinae placuit voluntati, viam universae carnis ingresso, considerantes, qualiter per obitum ipsius regnum nostrum praedictum vacaret et necessario sibi careret gubernatore et defensore, volentesque super huiusmodi casu opportune consulare, de bono et felici statu regni eiusdem providere et periculis, quae ex diutina vacatione ipsius possent evenire, in tempore obviare, instituta mox ob eam rem totius regni in civitate Budensi generali conventionem, coepimus exacta diligentia, mutuis deliberationibus et consiliis nostris negotium hoc agere, modosque omnes et vias totis ingenii nostris examinare, quibus de idoneo et tali rege saepedicto regno potuissemus prospicere et providere, per quem regnum ipsum in statu suo feliciter posset conservari, adaugeri et contra barbaras et sibi infestissimas nationes protegi et ab ipsorum crebris incursionibus Christi fideles respirare. Tandem post diutinas deliberationes, postque varios ad rem hanc habitos tractatus recensuimus, quod priscis temporibus, dum regna haec Hungariae et Poloniae sibi confinantia et commetanea in pace, concordia et amicitia speciali iuncta, colligata et unita fuerunt sive regum suorum sanguinis propinquitate, quemadmodum tradunt historiae tempore Sancti Ladislai regis fuisse, sive dominantis idemptitate, quod adhuc nonnulli aetatis nostrae homines diebus colendae memoriae Lodovici regis memorantur accidisse, qui utriusque regni gubernacula feliciter disponebat, multum id et per omnem modum utilitatis profectus et augmenti regnis istis attulerit, tum ex

alternis incolarum suorum accessibus, assiduisque eorundem commerciis singulorum excrescebant commoda et suffragantibus sibi mutuo regnorum ipsorum contra hostes suos potentiis, laus, honor, gloria viguit et respublica ipsorum in immensum reflorabat, et ob hoc tali consideratione permoti, post eiusmodi deliberationes nostras accedente primum ad hoc illustrissimae principis dominae Elizabeth, reginae nostrae, praenominati domini Alberti consortis legitimae expressa voluntate, obtulit se prae omnibus aliis mentibus nostris persona excellentissimi principis domini Wladislai Dei gratia Poloniae regis moderni, domini nostri gratiosissimi, in quem demum vota omnium, qui in dicta Budensi et generali regni totius conventionione fuerunt convenientes, affectantibus omnibus ipsum sibi et dicto regno Hungariae praefici in dominum et regem. Et statim, ut potiremur, votis ad conficiendum huiusmodi negotium misimus ad praesentiam praenominati domini regis solennes ambasiatores et nuntios nostros speciali et sufficienti auctoritate et mandato tam praefatae dominae Elizabeth reginae, quam nostra et regni totius fulcitos et de expressa mente et voluntate eiusdem ac nostra ad plenum instructos, certificados et informatos, videlicet reverendum in Christo patrem dominum Johannem episcopum Segniensem et magnificos dominos Mathkonem de Thalloucz Dalmatiae, Croatiae et totius Slavoniae regnorum banum, Johannem de Peren magistrum thavarnicorum regalium, Ladislaum de Palloucz curiae regalis magistrum ac Emericum de Marczali magistrum dapiferorum regalium et comitem Simigiensem. Ac hi huiusmodi mandato tum zelo boni communis regni saepedicti, tum etiam ad instantiam antedictae reginae et nostram suscepto profecti sunt, ad regemque praedictum in civitate Cracoviensi tunc constitutum venientes, exposita primum coram maiestate legatione iniuncta et demum exactis cum ipso domino rege, praelatisque, baronibus, proceribus et nobilibus regni Poloniae compluribus diebus in tractatibus ad rem eiusmodi opportunis negotium ipsis commissum tam sapienter, quam feliciter confecerunt et praememoratum serenissimum principem dominum Wladislaum in dominum et regem regni Hungariae et nostrum praemissa auctoritate et mandato, nomine regni eiusdem nominaverunt et elegerunt, expressis et enumeratis in ipsa electione omnibus et singulis conditionibus et modis, qui iuxta traditam ipsis formam exprimi debuerunt et signanter illis, per quos secundum voluntatem reginae praetactae et nostram collaudationem et consensum ipsi reginae et proli, quam tunc in utero gestabat ex ea sive in sexu masculino, sive faemineo generanda sufficienter extiterat provisum, omniaque huiusmodi electionis negotia post intimationem de nativitate filii per praefatam dominam reginam praefatis nuntiis nostris factam mandato praefatae dominae reginae et conclusa, et consummata sunt.

Nos itaque praelati, barones, principes, comites, proceres regni Hungariae superius memorati animadvertentes praenominatos dominos ambasiatores et nuntios nostros electionem praedictam iuxta vim et formam eisdem datam et desiderium nostrum egisse et perfecisse, eandem unanimi voto nostro acceptavimus, gratificavimus, collaudavimus et confirmavimus et praesentium serie acceptamus, gratificamus, collaudamus et confirmamus, et saepefatum serenissimum et inclitum principem dominum Wladislaum Poloniae regem, etc. in dominum et regem regni Hungariae recipimus, assumimus et profitemur ac recognoscimus, sibi que tanquam domino nostro naturali et regi debitum honorem, obedientiam, reverentiam et fidelitatem, quamdiu vixerimus, exhibebimus et faciemus, et contra omnes aemulos suos et signanter, qui serenitatem suam in assecutione regni Hungariae et dominiorum praedictorum quomodolibet impedire et perturbare voluerint, omnibus viribus, potentiis, consiliis et auxiliis fideliter adiuvabimus, nec ipsum quacumque occasione aut quovis quaesito colore ullo unquam tempore deservemus, ac coronationem praetensam nuper in mense Maii de dicto filio infante dicti domini Alberti olim regis praeter et contra voluntatem nostram factam inanem et irritam decernimus tenore praesentium mediante, sed ea non obstante singula suprascripta pura fide, irrevocabiliter servare et inviolabiliter tenere sub onere praestiti iuramenti, quod super lignum vivificae crucis universaliter singuli et singulariter universi praestitimus, volumus et promittimus sine omni dolo et fraude, nec his ullo unquam tempore verbo vel facto contravenire. In quorum omnium robur et testimonium sigilla nostra praesentibus sunt subappensa. Datum Budae, ipso die Beatissimorum Petri et Pauli apostolorum, anno Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo.

A pecsétek hártyszalagjain a következő nevek olvashatóak. Felső sor:

1. Dominus Dyonisius archiepiscopus Strigoniensis
2. Dominus Johannes archiepiscopus Colocensis
3. Dominus Symon de Rozgon episcopus Agriensis
4. Dominus Mathias episcopus Wespremiensis
5. Dominus Joseph Bosnensis
6. Dominus Jacobus episcopus Sirmiensis
7. Dominus Johannes episcopus Segnensis¹¹
8. Laurentius de Hederwar palatinus
9. Ladislaus de Gara banus Machoviensis
10. Mathko regni Sclavoniae banus

¹¹ A pecsét leszakadt.

11. Ladislaus abbas Sancti Martini
12. Johannes de Peren magister thavarnicorum
13. Ladislaus de Palocz magister curiae
14. Johannes filius condam comitis Petri de Peren
15. Symon de Palocz magister agazonum
16. Comes Johannes de Korogh
17. Emericus de Pelsewcz comes Siculorum
18. Nicolaus de Pelsewcz
19. Franciscus de Chaak comes Siculorum
20. Ladislaus filius Bani de Maroth
21. Ladislaus filius waywodae de Thamasy¹²
22. Henricus filius waywodae de Thamasy
23. Emericus filius Johannis et Nicolaus filius Ladislai de Kanisa¹³
24. Michael Jakch de Kwsal
25. Ladislaus Jakch de Kwsal
26. Johannes filius waiwodae de Marczaly
27. Georgius filius Bani de Marczaly
28. Paulus filius Bani de Lindwa
29. Thomas de Zolyo
30. Michael Orzaag de Gwth
31. Johannes de Rozgon filius Stephani senioris
32. Johannes Orzaag de Gwth
33. Johannes de Hwnyad banus Zeureniensis
34. Hladislaus Haghmas
35. Ropertus de Tar
36. Stephanus de Pelsewcz
37. Ladislaus de Thyrews
38. Petrus de Palocz¹⁴
39. Pethew de Gerse
40. Symon Zwdar
41. Rynoldus de Rozgon
42. Laurentius de Rozgon
43. Stephanus de Homonna
44. Danch de Maczedonia
45. Raphael et Paulus Hergely de Zekchew¹⁵
46. Johannes de Lossoncz

12 A szalagon nincs, vagy eredetileg sem volt pecsét.

13 Egy pecséttel.

14 A szalagon nincs, vagy eredetileg sem volt pecsét.

15 Egy pecséttel.

47. Johannes filius Emerici de Zerdahel
48. Ladislaus et Georgius filii Johannis Jakch
49. Thomas de Bathor¹⁶
50. Ladislaus frater Michaelis de Gezth
51. Ders filius Martini Bani de Zerdahel
52. Johannes de Maroth
53. Ni[...]¹⁷
54. Nicolaus de Warda

Alsó sor:

55. Johannes de Vadach nuntius de comitatu Strigoniensi
56. Jacobus de Jobahazy nuntius comitatus Soproniensis
57. Petrus Theke de Agard et Demetrius de Pan nuntii de comitatu Zemlen
58. Ladislaus dictus Buda et Johannes Keche nuntii de comitatu Zarand
59. Nicolaus Chernel de [...]thiakab et Joseph de Endred nuntii comitatus Simigiensis
60. Paulus de Hangan et Blasius de Janosi nuntii de comitatu Ghemer
61. Michael de Monah et Ladislaus de Keer nuntii comitatus de Abawywar
62. Johannes de Bala et Nicolaus Barius nuntii de comitatu Borsod
63. Blasius Wani comitatus Pesth
64. Demetrius Rengy et Thomas de Thompafalua de comitatu Hont
65. Michael de Sandorhaza de comitatu Mediocris Zolnak
66. Johannes Varias de Kemen et Clemens de Salgo de comitatu Solth
67. Ladislaus de Nadasd et Albertus Orros nuntii de comitatu Torna
68. Petrus [...]ch et Johannes filius Jacobi de Zeretwa nuntii de comitatu Hong[...]¹⁸
69. Albertus de Marchal et Georgius Reheny de comitatu Nograd
70. Stephanus de Seuenhaza et Petrus [...] de comitatu Chongrad¹⁹
71. Petrus de Varyad et Thomas de Rad de comitatu Bachiensi
72. Stephanus Bothka de Zeplak et Clemes Thapan de Harazth nuntii de comitatu Castriferrei
73. Daniel de Seryen et Petrus de comitatu Chanadiensis
74. Daniel de Custan et Stephanus de Zana de comitatu Zala²⁰

16 A szalagon nincs, vagy eredetileg sem volt pecsét.

17 A pecsét leszakadt.

18 A hártyszalag kiszakadásai miatt a nevek egy része olvashatatlan.

19 Tintafolt miatt a családnév olvashatatlan.

20 A szalagon nincs, vagy eredetileg sem volt pecsét.

75. Johannes de Wecz et Johannes filius Johannis de Paztoh nuntii de comitatu Hewyesensi
76. Paulus de Kwtheryncz et Ladislaus de Thapalocz nuntii de comitatu de Werewcze
77. Nicolaus filius Johannis de Manczem et Johannes Gepy de comitatu Posega
78. Stephanus Morchart de Zantho nuntius de comitatu Bodrogh et Ladislaus Swlyok socius eiusdem
79. Johannes Gombus et Andreas de Thamasfalwia nuntii de comitatus Saros
80. Salveslaus [...] ²¹
81. Zathmar Michael de Philpes
82. Johannes Noffry de Baymucz
83. Gregorius Betlehem
84. Nicolaus filius Drag ²²
85. Emericus de Pakos alias comes de Insula

Leszakadt pecséték ²³

- Nicolaus filius Stephani de Karatna et Ladislaus de Nabna nuntii de comitatus Walko
- Ladislaus Zogyos de Katha et Johannes de Zentlwrycz nuntii comitatus Zolnok exterioris
- [...]nes filius waywodae de Gyarmath

Jelzete: AGAD, Dok. perg. Nr. 5575. MNL OL DF 289 006. Közli: Dogiel, I. 54–56. Nr. XV. Pergamenen a hajtogatások mentén kicsit megkopott, melynek mérete kb. 60x38 cm. Plicaturán, két sorban eredetileg legkevesebb nyolcvannyalc darab pecsét számára készítették bemetszéseket. Ma hetvenkilenc darab természetes színű pecsétfészkek lóg alá, ebből legalább tizenegybe két pecsétet nyomtak. További három leszakadva. Hat vörös viaszú főpapi, egy vörös viasz főúri, hat természetes színű világi pecsét azonosítható, a többi fekete vagy zöld viaszba nyomták. A pergamenzalagok zöme beírt. (Tóth Péter átírása)

21 Az írás nagyon kopott és a névbe a pecsét fészke is beletakar.

22 A szalagon nincs, vagy eredetileg sem volt pecsét.

23 Helyük pontos meghatározása bizonytalan.

IX. (1440E)

1440. július 17. Székesfehérvár

A magyar rendek oklevele, amely szerint mivel Erzsébet királyné elvitette a koronát és megkoronáztatta vele csecsemő fiát, ezért a Szent István király fejereklye-tartójából kivett régi koronával Magyarország királyává koronázták Ulászló lengyel királyt.

In nomine Sanctae Trinitatis et individuae Unitatis feliciter, amen. Nos praelati, barones, comites, milites, proceres et nobiles totius regni Hungariae cum efficacissima facultate communitatem eiusdem repraesentantes ad perpetuam rei memoriam multum clare cognitum coram nostris constat obtuitibus praecessorum nostrorum consummatis hucusque temporibus reipublicae diligentiam et eiusdem utilitatem operosam advertentiam hoc in regno felici fuisse actum solertia et ex eiusdem directione tam provida, quam utili non parvum, imo maximum in Christiana religione commodum viguisse. Quae et si plerumque ut temporum mutabilitate assolet nunc impugnationibus diversis, nunc vero aliorum stimulorum iniectionibus sinistris in se immissae adversitatis seminarium pertulerit et fortuitus varii ventilabro utcunque agitata fuerit, aequae tamen successit ea pro semper animorum idemptitas et voluntatum recuperata unanimitas, ut haec ipsa, quae visa sunt, interdum ad publicam utilitatem conducere accuratius ordinari et disponi, illa vero, quae communis nociturnitatis et dissidii materiam immittere agnita sunt, providentiae sarculo extirpari et evelli solitius curabantur. Quo pacto et nos, qui praesentium temporum dies cursu vitali deducimus, opportune arbitrati sumus, eam parimodo et per nos mutari debere operam, quatenus res huius regni et nostra iuxta modernorum qualitatem agendorum et temporum, sicuti provide sic et salubriter regi ac in melius auctore Domino dirigi propensius cognoscat. Sic quidem mortuo nuper et de hac vita sublato condam illustrissimo bonae memoriae principe, domino Alberto Romanorum ac huius regni, etc. rege, immediato dum generali in civitate Budensi congregatione celebrata, cognoscentes regnum hoc, quod impraetermisse plurimorum aemulorum et praecipue paganorum impugnatur insultibus, idoneo et habili rectore carere non posse, missisque communi voluntate, assensu quoque et consensu tam serenissimae principis dominae Elizabeth reginae Hungariae, praefati condam domini Alberti regis relictae, prout hoc ex literis suis clare consistit, quam etiam omnium nostrum ad serenissimum principem dominum Wladislaum Poloniae regem excelsum solemnibus ambasiatoribus et nuntiis nostris, eundem tanquam in regem, tutorem et rectorem huius regni communi desiderio electum ad hunc locum

primum pro honore Dei et fidei sanctae catholicae augmentum, et demum pro utilitate nostra ad suscipiendam coronam eiusdem regni invitasset et diligentius instantes induxissemus. Quia tempore intermedio praefata domina Elizabeth regina adverso aemulorum et verius forensium et extraneorum hominum intestini belli viam potius aperire, quam praecludere cupientium freta consilio priorem et praeassumptam intentionem removens, satagensque et volens hoc regnum et nos regimini infantuli dicti condam domini Alberti regis nati posthumi, hoc est post eius obitum in lucem educti, parum nostri et regni eiusdem necessitati succurrere potentis subicere, ad impediendumque praetactae electionis et coronationis utile opus toto nisu hanhelans, sublata heu, clandestine de castro Wyszegrodiensi corona illa, qua hactenus reges Hungariae coronari soliti fuere, pridem antedictum infantem vix adhuc trimestrem praeter omnium nostrum voluntatem ad hoc sponte concurrere debentem atque contra consuetudinem hucusque in simili re tentam, absentibus etiam omnibus paramentis sacris, necnon gladio, sceptro, pomo et cruce legationis Sanctissimi Stephani primi regis nostri multo amplius in perniciem, quam utilitatem nostram cum eadem corona sublata coronari, si sic dici dignum est, fecit et procuravit atque continuo ipsam coronam, proch dolor, viceversa concludens, ad locum hactenus nobis incognitum in crudele omnium nostrum derogamen transmisit, seu asportavit. Ob hoc nos exnunc altera vice in multitudine tam copiosa, quantam memoria hominum praecedentium regum coronationis tempore non compraehendit, congregati matura plurium dierum deliberatione praehabita, ex quo corona illa supratacta praevia ratione, ut opus erat, tam facile exnunc haberi non potuit, volentes et consultius cupientes necessitati nostri et huius regni, cuius et confinia per insultationem inimicorum, paganorum scilicet et aliorum morsus asperos continue lacerantur, opportune providere, considerantes etiam potissime, quod semper regum coronatio a regnicolarum voluntate dependet et efficacia ac virtus coronae in ipsorum approbatione constitit, videntes nichilominus regnum hoc regis idonei festina tuitione carere non posse, eundem serenissimum dominum Wladislaum regem pari voto et communi desiderio alia corona aurea operis vetusti Beatissimi Stephani regis, apostoli et patroni nostri in theca capitis reliquiarum eiusdem hucusque multa veneratione conservata instituimus, disposuimus et decrevimus debere coronari. Quam coronationem die hodierna, invocata suppliciter Spiritus Sancti gratia et eiusdem, ut pie credimus, instinctu cum peractione publica et manifesta omnium illorum cerimoniorum, quae ad eandem et eius efficaciam ac solemnitatem concurrere debuerunt, induto praefato domino nostro rege illis omnibus paramentis

et indumentis sanctissimi primi regis nostri, atque oblati eidem ac manibus suis traditi gladio, sceptro, pomo ac cruce legationis eiusdem sancti regis, necnon aliis omnibus necessariis absque omni defectu, praeter solam sublatam coronam praetactam, feliciter consumavimus et praeconceptum, auspice Domino, conduximus ad effectum, decernentes, pronuntiantes et declarantes per haec scripta ipsam modernam coronam et coronationem omnem illam virtutem et efficaciam, illudque robur per omnia habere et habituram, ac si praetacta prior corona capiti dicti domini nostri regis imposita fuisset et per eandem loco modernae haec ipsa coronatio fuisset expedita ita, quod ipsa priori corona absente et si eadem recuperari non poterit, omnis decor et efficacia ac quodlibet signaculum, misterium et robur eiusdem in hanc modernam coronam intelligantur et harum serie de omnium nostrum, quorum coronae merita discutere, probareque et improbare interest, voluntate cognoscantur, esse transfusi, dantes nichilominus et pari voluntate et decreto tribuentes praefato domino nostro nunc coronato regi plenissimam illam facultatem et potestatis plenitudinem in faciendis gratiis ac donationibus et confirmationibus perpetuis et ad tempus, collationibusque et locationibus honorum et officiolatum atque munitandis officialibus et baroniis regni, item in disponendis praelaturis ac beneficiis ecclesiasticis tam maioribus, quam minoribus ac recompensandis meritis fidelium quibuslibet, quoque infidelibus et iniquentibus secundum unius cuiusque demerita puniendis, necnon in faciendis, emendandis et exequendis iudiciis, exercendisque, agendis, dirigendis et concludendis omnibus his, quae ad reges Hungariae, suos praedecessores et eorum facultatem quomodolibet, consuetudine videlicet aut de iure pertinuerunt, ac si idem praefata priori nunc sublata corona fuisset, ut moris extitit coronata. Proposuimus tamen, istis sic stantibus, eandem priorem coronam cum ipso domino nostro rege unanimiter toto posse et omni diligentia cognito loco conservationis eiusdem exquirere atque dante Domino recuperare, adiicientes communi voluntate, quod in casu, quo eadem corona prior huiusmodi diligentia nostra recuperata, quod Deus avertat, non posset, extunc a modo imposterum ac futuris semper temporibus universis regum Hungariae hinc succedentium coronatio cum praetacta alia, puta moderna sancti regis corona in ea solemnitate, prout solitum est, absque omni immutatione peragatur. Volumus consequenter et disposuimus, ut haec ipsa corona tamquam inclitum nostrorum regum insigne sub diligentissima custodia deinceps teneatur et honorifice relinquatur, reputeturque haec eadem corona, illa priori absente et si eadem recuperari non poterit, sufficiens et cum paramentis et aliis attinentiis supratactis per omnia competens ad omnium futurarum coronationum

faciendum. Hoc tamen specialiter declarato, quod si Domino cooperante ipsa prior corona recuperari viceverse poterit, eadem suis decore, virtuteque et efficacia minime frustrata habeatur, quin imo decrevimus eandem pristino honori restitui atque in locum priorem reponi, de hac autem moderna corona supratacta tandem in isto casu disp[...]²⁴ prout antedicto domino nostro regi cum consilio nostro utilius videbitur expedire. Ne autem ex respectu et divulgatione praetactae aliae coronationis, si sic dicenda est, nuper per praefatam dominam reginam quoad ante[...]tem²⁵ nobis exnunc, ut praediximus, inutilem factae et habitae alicuius dissidii hoc in regno materia generetur, eandem pari decreto tamquam, quae praeter omnium nostrum voluntatem spontaneam peracta est, irritam et cassamus ac nullius volumus esse et dici efficaciae et virtutis. Postremo, ut haec omnia praemissa tamquam utilitati nostrae communi in praesentis necessitatis tempore per omnia congrua robur obtineant perpetuae firmitatis, nec unquam aliquorum [...]²⁶ conatibus eadem retractari vel immutari valeant, statuimus et parili decreto conclusimus et promulgavimus, praesentiumque serie promulgamus et decernimus, ut si temporum in processu aliquis vel aliqui coronae regni Hungariae subditus seu subiecti sive ex praelatis, sive baronibus aut militibus, seu nobilibus sit vel existat praesenti primum praemissae exnunc multis rationabilibus ex causis approbatae coronae et coronationi, demumve aliis dispositionibus, conclusionibus et ordinationibus supra specificatis, seu cuiquam ex eis verbo serio aut opere et facto, suggestionequae et irritamento, seu effectu sinistro directe vel indirecte contraire et contradicere, seu immutari, retractari et in irritum revocari procurare praesumpserit vel attemptaverit, talis vel tales mox, postquam de eis vel aliquo horum contra ipsum seu ipsos certitudo veritatis constiterit, in omnium honorum, humanitatisque et dignatum ac nobilitatum amissione, ablata omni spe gratiae obtinendae condemnentur et condemnatus, seu condemnati ipso facto censeantur, quin [imo] ultra haec perpetuae et indelebilis infidelitatis crimen laesae maiestatis, reipublicaeque perturbatoris poenam et iudicium incurrant, omnesque possessiones et bona eiusdem et ipsorum, omni eis denegata gratia ad coronam et maiestatem regiam devolvantur et devoluta intelligantur harum nostrarum, quibus sigilla nostra appensa sunt, testimonio literarum mediante. Datum in Alba Regali, decima septima mensis Julii, hoc [est] die dominico proximo post festum Divisionis Apostolorum, anno Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo.

24 Néhány betű olvashatatlan az oklevél rongáltsága miatt.

25 Ua

26 Ua.

A hártzaszalagokon a következő nevek olvashatóak. Felső sor:

1. [...] ²⁷
2. Simon de Rozgon episcopus Agriensis
3. Josephus episcopus Bosnensis
4. Dominus Mathias episcopus Wespremiensis
5. Dominus Johannes episcopus Segniensis ²⁸
6. Dominus Jacobus episcopus Sirmiensis
7. Laurentius de Hederwara palatinus
8. Ladislaus de Gara banus Machoviensis
9. Nicolaus de Wylak banus Machoviensis
10. Matko regni Sclavoniae banus
11. Johannes de Peren magister thavernicorum
12. Dominus Ladislaus abbas Sancti Martini
13. Ladislaus de Maroth
14. Simon de Palocz magister agazonum
15. Comes Johannes de Korogh
16. Franciscus de Chaak comes Sicularum
17. [...] ²⁹
18. Ladislaus de Palloz magister curiae
19. [...] ³⁰
20. Michael Jakch de Kwsal
21. Ladislaus Jakch de Kwsal
22. [...] ³¹
23. Ladislaus filius Waywodae de L[...] ^a ³²
24. ² ³³
25. [...] ³⁴
26. Michael Orsag de Gwth et Johannes filius eiusdem
27. Paulus [filius] bani de Lindwa

27 A hártzaszalagon lévő írás teljesen lekopott, de a pecsét megvan.

28 A pecsét leszakadt.

29 Üres, név és pecsét nélküli hártzaszalag. Megjegyzendő, hogy Engel Pál és Lóvei Pál rendelkezésre álló fotók alapján Perényi Péter fia János pecsétje Csáki és Kórógyi pecsétjei közé esett. Tóth Péter az oklevél személyes szemrevételezésekor ezt a pecsétet nem találta.

30 A szalagon sem címzés, sem pecsét nincs.

31 A szalagon sem címzés, sem pecsét nincs.

32 Kopás miatt olvashatatlan név.

33 Csak ez a szám szerepel a hártzaszalagon.

34 A szalagon sem címzés, sem pecsét nincs.

28. [...] ³⁵
29. [...]
30. [...]
31. Michael filius Stephani de Zend
32. [...] ³⁶
33. Rafael Herczogh
34. Laurentius K[...] de Rozgon ³⁷
35. [...] ³⁸
36. Johannes Noffry de Baimocz
37. Simon Zwdar
38. [...] ³⁹
39. [...]
40. [...]
41. [...]
42. [...]
43. [...]
44. [...] ⁴⁰
45. Ladislaus filius Ladislai de Zechen
46. Ladislaus et Georgius Jakch de Kwsal
47. Gregorius et Johannes Pethene
48. Gregorius Zekyel
49. Johannes de Peslath ⁴¹
50. Daniel de Kwstan Zaladiensis, Stephanus de Zana Zaladiensis

Alsó sor:

51. Petrus Chekhe de Agard thavarnicus dominae reginae, comitatus Zemleniensis
52. Item Atphy, item Albertus Atphy, Georgius Vecini Nuugrad megey
53. Egregii Michael Anyos de Fayz et Paulus de Esegwar electi de Westpremiensi

35 Három darab, egymást követő címzés és pecsét nélküli hártvaszalag.

36 A szalagon sem címzés, sem pecsét nincs.

37 Kopás miatt a név egy része olvashatatlan.

38 A szalagon sem címzés, sem pecsét nincs.

39 Öt darab, egymást követő címzés és pecsét nélküli hártvaszalag.

40 Név nélküli hártvaszalag, amelyen azonban rajta van a pecsétfészek számára a viaszcipó.

41 Az írás a szalagon nagyon kopott. A pecsét alapján a Rátót nem tagja. Esetleg Kakas János, Pásztói János, Putnoki János, Serkei János vagy Feledi János.

54. Nicolaus Balius et Johannes Balay
 55. Item Petrus Meze, Stephanus de Sevenhaza de Chongorad mege
 56. Demetrius Dacho de Nenyé ac Thomas Magnus de Tompaffalwa de comitatu Hunth
 57. [...] ⁴²
 58. Item electi nobiles de comitatu Orodiensi, Sandor de Gerck ac Ladislaus Erdely de Elleffalwa
 59. Ladislaus [...] nuntius Vivar ⁴³
 60. Johannes de Zenthlerench ac Ladislaus de Katha nuntii [...] ⁴⁴
 61. Albertus de Varboz comitatus de Thorna, Ladislaus filius Michaelis de Nadasd comitatus de Thorna
 62. Michael Fil[pes] Zakmar
 63. Michael de Sandorhaza comitatus Zolnok mediocris
 64. Blasius Vany comitatus de Pesth
 65. Thomas de Molya ⁴⁵
 66. Nicolaus filius Andreae comitatus Warasd
 67. Item Blasius Janossy, Paulus Hangony de Gemer mege
 68. Stephanus Bothka de Zeplak et magister Clemens dictus Tuplay de Harazth, nuntii comitatus Waswariensis
 69. Paulus de Kwthetyncz [...] Ladislaus de Thaplocza comitatus de Werewcze ⁴⁶
 70. Johannes Jobahazy comitatus Sopron
 71. Zarand, Johannes Pethe, Ladislaus Buda
 72. Johannes filius Johannis de Paztho et Johannes de Weech nuntii de [Hewes] ⁴⁷
 73. Petrus [...] filius Jacobi [...] ⁴⁸
 74. Valentinus filius Georgii Ist[...] comitatus Ko[...] ⁴⁹
 75. [...] ⁵⁰
 76. Nicolaus Drag de Er[...]
 77. Daniel Feles de Seryen, Petrus de comitatu Chanad

42 A szalagon sem címzés, sem pecsét nincs.

43 Nagyon kopott írású hártvaszalag.

44 Több szó is olvashatatlaná kopott. A megye meghatározása az előző oklevél alapján történt. Vö. 87. számot.

45 A családnév meghatározása bizonytalan

46 A pecsét fészke legalább egy szót takar.

47 Nagyon kopott írású hártvaszalag.

48 A hártvaszalag írása nagyon kopott.

49 A hártvaszalag írása nagyon kopott.

50 Címzés nélküli, de pecsétes hártvaszalag.

78. Item Michael Lengel de Eghazas Batyan de Comarom mege
79. [...] Stephanus [...] ⁵¹
80. Nicolaus filius de Mathos [...] Bacza, mege Valko ⁵²
81. Joseph de Endred et Nicolaus Chernel de Zenthjakab, nunctii comi-
tatus Simigiensis

*Leszakadt pecsét*⁵³

– Comes Stephanus de Bathor

Jelzete: AGAD, Dok. perg. Nr. 5581. MNL OL DF 289 009. Közli: Katona, Tom. VI. Ord. XIII. 91–100. Pergamenen a hajtogatások mentén erősen kopott, a közepén egy nedvességtől származó folt miatt kissé rongált. Mérete kb. 68x42 cm. Plicaturán, két sorban eredetileg nyolcvanegy darab pecsét számára készítettek bemetszéseket. Ma hatvanezer darab természetes színű pecsétfészkek lóg alá, ebből legalább négybe két pecsétet nyomtak. Egy pecsét leszakadt. Öt vörös viaszú főpapi, egy vörös viasz főúri, több természetes színű világi pecsét azonosítható, a többit fekete vagy zöld viaszba nyomták. A pergamenszalagok zöme beírt. (Tóth Péter átírása)

X.

1440. szeptember 29. Buda

Ulászló magyar és lengyel király felruházza Ratno városát a magdeburgi városjoggal.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Wladislaus Dei gratia Hungarie, Polonie (...) rex (...) Datum Bude feria quinta festo Sancte Michaelis anno Domini millesimo quadragesimo, praesentibus reverendis patribus, dominis Simon Agriensi, Johanne Segniensi episcopis, ac magnifici Laurentio de Hedwara regni Hungarie (...).

Jelzete: AGAD, Dok. perg. Nr. 3346. Hártyán, melynek mérete kb. 47x24 cm. Selyemzsinóron természetes viaszú pecsétfészkekben vörös viaszú ép pecsét. (Kivonat: Novák Ádám)

51 A hártyaszalag írása nagyon kopott.

52 A hártyaszalag írása nagyon kopott.

53 Helye, pontos meghatározása bizonytalan.

XI.

1441. május 22. Buda

Ulászló magyar és lengyel király a szászsebesi jövedelmeiről készített elszámolásban átadott György deáknak ezer magyar arany forintot, melyet Jan Oleschnicza sandomiri várnagynak szánt hűséges szolgálataiért cserébe.

Wladislaus Dei gracia Hungarie, Polonie, Dalmacie, Croacie etc. rex Lithwanieque princeps supremus et heres Russie recognoscimus tenore praesentium quibus expedit universis, quia nos magnifico Iohanni de Oleschnicza castellano Sandomiriensi sincere nobis dilecto pro suis iustis et fidelibus obsequiorum meritis, hic celsitudini nostre per ipsum exhibitis, dedimus mille florenos Hungaricales in auro ad egregium Georgium litteratum, in quittancebus nostris super proventus nostros terre Septemcastrensis. In casu autem, quo ipsum Iohannem castellanum Sandomiriensem predictus Georgius litteratus de huiusmodi mille florenis non fecerit expeditum et contentum, promittimus tenore praesentium nos obligantes prefato Iohanni huiusmodi mille florenos in aliis nostris regni Hungarie certis proventibus assignare et de ipsis eundem effectualiter assecurare. Harum testimonio litterarum nostrarum, quibus sigillum nostrum praesentibus est subappensum. Datum Bude, feria secunda rogationum anno Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo primo.

Ad relationem magnifici Petri Woda
Regni Poloniae vicecancellarii

Hátoldalán: Quittance super mille florenis. Jelzete: AGAD, Dok. perg. Nr. 5576. MNL OL DF 289 007. Közli: Mon. Pol. XII. 424. Nr. 279. Hártyán, melynek mérete kb. 32x16 cm. Pergamenszalagon természetes viaszú pecsétfészkekben vörös viaszú ép pecsét.

XII.

1441. június 1. Buda

Ulászló magyar és lengyel király Matyszcze és Czulczyce falvak ügyében rendelkezik.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. (...) nos Wladislaus Dei gratia rex Hungarie, Polonie (...) Actum Bude, feria quinta in octava Ascensionis Domini anno Domini millesimo quadringentesimo primo, praesentibus magnificis Laurentio de Hedrewara regni Hungarie (...).

Jelzete: AGAD, Dok. perg. Nr. 627. Közli: ZDM II. 368–370. Nr. 580. Hártán, melynek mérete kb. 44,5x25,5 cm. Selyemzsinóron természetes viaszú pecsétfészkekben vörös viaszú ép pecsét.

XIII.

1441. június 8. Buda

Ulászló magyar és lengyel király megengedi Mikolaj Stadnicki udvari bírónak, hogy Ozomia faluját áthelyezze a Przemyśl-i vajdaságba.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. (...) nos Wladislaus Dei gratia Hungarie, Polonie (...) rex (...) Actum Bude, feria quinta proxima post festum Pentacostes anno Domini millesimo quadragesimo primo, praesentibus magnificis Laurentio de Hedrewara regni Hungarie (...).

Másolatban fennmaradt: AGAD, Metryka Koronna 93, folio 151–152v. Közli: ZDM II. 370–372. Nr. 581.

XIV.

1441. július 4. Buda

Piotr Polak Wilffin elismeri, hogy tartozik négyszáz magyar arany Mikolaj Lasockinak, és ígéretet tesz az összeg visszafizetésére. Amennyiben a pénzt a megjelölt határidőig nem fizetné vissza, feljogosítja Lasockit különböző szankciók alkalmazására vele szemben.

Nos Petrus Polak de Wilfin recognoscimus tenore presentium, quibus expedit, universis, quod nos tenemur generoso domino Michaeli Lasothesky quadringentos florenos Hungaricales auri puri et iusti ponderis, quos sibi fideiussimus pro serenissimo principe domino Wladislao rege, domino nostro gratiosissimo et quos promittimus sibi solvere ad festum Assumptionis Beatae Mariae Virginis proxime venturum et apud Georgium Sworc in Cracovia sub fide et honore reponere. In casu vero, quo sibi eosdem ad diem praefatum non solveremus, extunc in crastino totidem sibi succumbemus in vadio, alias tele zacladu gemu przepadnyemi. Quod si iterum hoc non curaremus persolvere, extunc idem dominus Michael potest aquirere dictas pecunias apud Iudeos seu Cristianos super damna nostra. Si vero hoc iterum non curaremus et solvere differremus, extunc debet nos monere, quam monitionem si non curabimus, extunc potest nobis increpare, vituperare verbis, quibus poterit, exquisitis, litteras super nos affigendo in port(is), vel ubicumque voluerit, increpatorias, cui nos promittimus, nec debemus contradicere, sed silere omnino tamdiu, quousque pecuniae praefate sibi per nos totaliter, ut praefertur, cum vadio

et damnis plene sibi fuerint persolute. Promittimus insuper, quod ipsum non debemus evadere aliquo iure, sed nec litteris regalibus, nec etiam expeditione belli, vel aliqua necessitate domini regis, vel propria nostra. Datum Budae, feria secunda in crastino, Visitationis Beatae Mariae anno Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo primo.

Jelzete: AGAD, Dok. perg. Nr. 1256. MNL OL DF: 288 966. Közli: ZDM VIII. 143–144. 2328. sz. Hártyán, melynek mérete kb. 49x28 cm. Pecsétje leszakadt.

XV.

1442. március 7. Nagyszombat

Ulászló magyar és lengyel király engedélyezi Kolaczyce városának a német jog használatát.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. (...) nos Wladislaus Dei gratia Hungarie, Polonie (...) rex (...) Actum in Tharnava, feria quarta in medio Quadragesimae anno Domini millesimo quadragesimo secundo, praesentibus reverendo domino Simone de Rozgon episcopi Agriensis, necnon suprimo Cancellario regni nostri Hungarie (...).

Jelzete: AGAD, Dok. perg. Nr. 4728. Hártyán, melynek mérete kb. 53x24 cm. Selyemzsinóron természetes viaszú pecsétfészekben vörös viaszú ép pecsét. (Kivonat: Novák Ádám)

XVI.

1442. július 11. Buda

Ulászló magyar és lengyel király oklevele Stanisław Błed számára, melyben megerősíti Skrzynno vásártartási jogát, és engedélyezi, hogy Szent Hedvig napján is vásárt tarthasson.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. (...) nos Wladislaus [Dei gratia] rex Hungarie, Polonie (...) Actum Bude, feria quarta proxima ante festum Sancte Margarethe anno Domini millesimo quadragesimo secundo, praesentibus ibidem reverendis in Christo patribus dominis Simone Agriensi, Johanne Waradiensi episcopis, magnificisque, generosis et strenuis Laurentio de Hedrewara regni Hungarie (...).

Másolatban fennmaradt: AGAD, Metryka Koronna 17, folio 174v–175v. Közli: ZDM III. 37–39. Nr. 617.

XVII.

1442. augusztus 13. Buda

Ulászló magyar és lengyel király megengedi Mikolaj és Wojciech Badównak, hogy a Mleczna folyón malmot emelhessenek Radoma közelében.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. (...) nos Wladislaus Dei gratia Hungarie, Polonie (...) rex. (...) praesentibus his testibus: reverendissimo in Christo patre domino Simone episcopo Agriensi, et magnificis dominis Laurentio de Hedrewara palatino Hungarie (...) Actum et datum Bude, ipso die Assumptionis Marie Virginis anno Domini millesimo quadragesimo secundo (...).

Másolatban fennmaradt: AGAD, Metryka Koronna 21, folio 55v–56. Közli: ZDM III. 43–45. Nr. 622.

XVIII.

1442. november 3. Buda.

Ulászló magyar és lengyel király Kuchary és Pęczelice faluinak ügyében rendelkezik.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. (...) nos Wladislaus Dei gratia Hungarie, Polonie (...) rex. (...) Actum Bude, die sabbato proximo post festum Omnium Sanctorum anno Domini millesimo quadragesimo secundo, praesentibus ibidem reverendis in Christo patribus dominis Simone Agriensi, Mathaeo Wespremiensi episcopis, magnificisque, Laurentio de Hedrewara pallatino regni Hungarie (...).

Másolatban fennmaradt: AGAD, Metryka Koronna 155, folio 221–222v. Közli: ZDM III. 61–63. Nr. 633.

XIX.

1443. március 22. Buda.

Ulászló magyar és lengyel király a keleti rítusú egyház jogait rendezi.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. (...) nos Wladislaus Dei gratia Hungarie, Polonie (...) rex. (...) Actum et datum Bude, feria sexta proxima ante dominicam Oculi anno Domini millesimo quadragesimo tercio, praesentibus reverendo in Christo patre domino Simone de Rozgon episcopo Agriensi, magnificisque, generosis et strenuis et nobilebus, Laurentio alias Naderschpane de Hedrewara regni

OKLEVELEK

Hungarie (...) Mathkone de Thaloucz nostrum regnorum Dalmatie, Croatie et totius Sclavonie bano (...).

Másolatban fennmaradt: AGAD, Metryka Koronna 20, folio 227. Közli: ZDM III. 80–82. Nr. 647.

XX.

1444. április 26. Buda.

Ulászló magyar és lengyel király Jan Łasi-nak adományoz egy házat Kazimierz-ben.

In nomine Domini amen. Nos Wladislaus Dei gratia rex Polonie, Hungarie (...) Actum sunt hec Bude, die dominico post Conductum Pasche proximo anno Domini millesimo quadragesimo quarto, praesentibus ibidem magnificis, generosis et strenuis Laurentio de Hedrewara regni Hungarie (...).

Másolatban fennmaradt: AGAD, Metryka Koronna 91, folio 493. Közli: ZDM III. 113–114. Nr. 676.

XXI.

1444. augusztus 21. Várad

Ulászló magyar és lengyel király jóváhagyja Jerzy Szwarc kérését Polanka és Przecisz falvak ügyében.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. (...) nos Wladislaus Dei gratia Hungarie, Polonie (...) rex. (...) Actum Varadini, feria sexta ante festum Beate Bartholomei apostoli anno Domini millesimo quadragesimo quarto, praesentibus ibidem reverendo in Christo patre domino Johanne episcopo Varadiensi (...).

Másolatban fennmaradt: AGAD, Metryka Koronna 36, folio 375–379. Közli: ZDM III. 125–126. Nr. 686.

Pecsválogatás

Ebben a fejezetben arra vállalkoztunk, hogy az okleveleken fellelhető pecsétek közül huszonötöt képpel is közöljünk. A kiválasztott pecsétlenyomatok közül hat kivételével ismereteink szerint egy sem jelent meg eddig nyomtatásban. A válogatás elsődleges szempontját a pecséttulajdonosok személye nyújtotta: azok kerültek be, akik jelentős politikai szerepet vállaltak magukra az 1440 és 1457 közötti időszakban. Vannak köztük olyanok, akik pályájukat már Zsigmond király alatt kezdték meg (pl. Hédervári Lőrinc, Garai László, Tamási Henrik), vannak, akik Albert királytól nyertek először országos méltóságot (pl. Pálóci László, Hunyadi János) és akadnak olyanok is, akiknek karrierje csak 1440 után indul emelkedésnek (pl. Ország Mihály, Rozgonyi Rénold). Természetesen többeket ki kellett hagynunk a listából, mivel vagy nem maradt fenn megfelelő minőségben pecsétje, illetve a terjedelmi korlátok is gátat szabtak közlésünknek. Célunk az volt, hogy az 1440. január 18-án kezdődő, majd röviddel július 17. után eszkalálódó belpolitika válság résztvevőihöz „arcot” rendeljünk.

A pecsétek művészettörténeti szempontból történő leírására nem vállalkoztunk. Ugyanakkor rövid, néhány mondatos prozopográfiai leírást állítottunk össze minden személyről. Több esetben részletesebb irodalmat is tudunk ajánlani az egyes életrajzokhoz, illetve feltüntettük a pecsét korábbi közlésének helyét. A nevek után szereplő időintervallum kezdő időpontja nem a születés dátumát jelzi, hanem az első ismert okleveles említést. A pecsétképeknél az oklevél kódjának megadásával (pl. 1440A), azon belül pedig a pecsét sorszámával azonosítottuk be a lenyomatokat.

Az 1440A–C oklevelek pecsétképeit az Archiwum Głównie Akt Dawnych w Warszawie reprográfijától vásároltuk, amit így kizárólag tudományos céllal tudunk ellenérték nélkül közzétenni. Az 1440D–E oklevelek pecsétképeit Tóth Péter bocsájtotta rendelkezésünkre, melyeket kollégájával varsói kutatóútja során készítettek. A pecsétképek azonosításában, és helyenként a körirat feloldásában nélkülözhetetlen segítséget nyújtott Lővei Pál, aki kutathatóvá tette számunkra a pecsétokról készült fényképmásolatokat, és a hozzá fűzött jegyzeteit. Segítségük nélkül ez a kiadvány nem jöhetett volna létre, ezért hálás köszönet illeti őket.

1. Szécsi Dénes esztergomi bíboros érsek primás gyűrűpecsétje

A pecsétmezőben címerpajzsban kétféjű sas, mögötte kereszt, fölötté bíborosi kalap.

Majuszkulás körirata: DIO.CARDINALIS. ARCHIEPL.STRIGO.

Mérete kb. 15x18 mm

1440D:3

Szécsi Dénes (1413–†1465) a Balog nem felsőlendvai ágából Miklós tárnokmester fia. Tanulmányait a bécsi és a bolognai egyetemen végezte. 1438–39-ben a nyitrai, 1439–1440-ben az egri püspökség élén állt. 1439-től esztergomi érsek, 1440-től bíboros. Három magyar királyt (V. László, I. Ulászló, Mátyás) koronázott meg. Három pápaválasztáson (V. Miklós, III. Callixtus, II. Pius) vett részt Rómában. Sokat tett az esztergomi érseki egyház újjáépítéséért. Az 1440–50-es évek meghatározó politikai alakja volt, majd Mátyás király főkancellárja lett.

Közli: MT 122. Irodalom: Bándi, 1991. 117; Kubinyi, 1993; Engel, 2001; Arch. 1301–1457. I–II.

2. Rozgonyi Simon egri püspök gyűrűspecsjé

**A pecsét nyolcszög alakú mezejében címerpajzs, benne koronából kinövő jobbra néző, kitárt szárnyú hattyú. Körirata nincs.
Mérete kb. 13x17 mm**

1440D:3

Rozgonyi Simon (1406–†1444) a Básztély nemzetség Rozgonyi ágának leszármazottja. Családja Zsigmond király alatt emelkedett fel. Apja, Simon országbíróként a király fontos támasza volt. Tanulmányait Krakkóban, majd Bécsben végezte. 1412-től szebeni, 1419-től dömösi prépost. 1428-tól veszprémi püspöknek nevezték ki. Jog szerint magának követelte Erzsébet királyné koronázásának jogát, emiatt örök ellentét alakult ki a püspök és a királyné között. 1440-től egri püspök, I. Ulászló király kancellárja, és legbuzgóbb támogatója. Több hadjáratot vezetett Jiskra ellen, halálát a várnai csatában lelte.

Irodalom: Sugár, 1984. 159–164; C. Tóth, 2013. 2013. 89; Pálosfalvi, 2003A; 2003B.

3. Gatalóci Mátyás veszprémi püspök gyűrűs pecsétje

Nyolcszög alakú, pontsorról keretelt mezőben álló címerpajzs, benne alul nyitott patkó. Körirata nincs.

Mérete kb. 11x10 mm

1440A:3

Gatalóci Mátyás (1401–†1457) szlavóniai köznemesi család sarja. Eberhard zágrábi püspöknek köszönhető pályája felfutását. Már 1401-ben bácsi, később zágrábi, pécsi kanonok lett. 1419 és 1423 között a nagykancellária ítélmestere volt. 1424-től titkos alkancellár, 1434-től már főkancellár. 1428-tól pécsi prépost, 1437-től pedig pécsi püspök, majd a váci egyházmegye élére került 1439-ig. 1440-ben a veszprémi püspökséget vette át, ahol haláláig szolgált. A Zsigmond-kor kancelláriai rendszerének kialakításában aktív résztvevő, az 1440-es és 1450-es években gyakran volt jelen fontos politikai döntéseknél.

Irodalom: Fedeles, 2005. 359–361.

4. Dominiszi János zenggi püspök gyűrűspecstje

A pecsétmezőben a körirattól folytonos vonallal elválasztott címerpajzsban négyelt címer. Az első és negyedik mezéjében kétfejű, koronás madárfej, a második és harmadik mezőben fent csillag, alul vízszintes pólya. A címerpajzs fölött püspöki süveg. Majuszkulás körirata: S IOHANNIS DEI DOMNI S EP SEGNIENSIS.

Mérete kb. 13x15 mm

1440A:4

Ioannes de Dominis vagy Dominiszi János (?–†1444) Rab szigetén született. Apja, András részt vett Zsigmond király velencei hadjáratában (1411–13). 1432-ben kapta meg a zenggi püspökséget. Zsigmondot familiárisként szolgálta, ezért 1434-ben nemességet adott neki, majd 1437-ben császári palotagróffá nevezte ki. 1439-ben Albert követeként tevékenykedett. I. Ulászló király váradi püspökké nevezte ki 1441-ben. A váradi székesegyház 1443-as megrongálódásakor maga mentette meg Szent László fejerekléjét. Szerepe lehetett Vitéz János egyházi karrierje alakulásában. Ulászló hű támogatója, a várnai csatában is mellette küzdött, halálát ott lelte.

Irodalom: Pajorin, 2011.

5. Szalánkeméni Mikola Jakab szerémi püspök gyűrűssecséjtje

A nyolcszög alakú pecsétmezőben álló címerpajzs, benne szembe néző emberalak mellkastól fölfelé ábrázolva feje körül glória (Szent Irénusz?) Minuszkulás körirata keret nélküli, a pajzs fölötti betűk:

+ .s.iacobi eps.Sermien.

Mérete kb. 18x13 mm

1440A:4

Szalánkeméni Mikola Jakab (1418–†1459) életéről, tevékenységéről keveset tudunk. 1418-ban a prágai egyetemen borostyánkoszorús vizsgát teljesített. 1419-ben nevezték ki a délvidéki szerémségi püspökség élére. Tisztségét 1459-ig, haláláig betöltötte. Az országos politikában 1440-ben aktívan részt vett, az 1440 januári országgyűlésen jelen volt, és I. Ulászló királlyal együtt ad ki menlevelet ugyanazon év júniusában. Így feltehetően Ulászló támogatója, a pártharcokban azonban aktívan nem vett részt.

Irodalom: ZsO VI. 2455. sz; Arch. 1301–1457. I–II.

6. József boszniai püspök gyűrűspecskéje

Nyolcszög alakú pecsétmezőben álló címerpajzs. Az ötször hasított pajzstalp felett szembenéző oroszlán mellképe látható, amely felemelt mancsaival egy-egy kardot döf, ferdén lefelé a saját nyakába. Felette püspöki süveg. Minuszkulás köriratának olvasata bizonytalan.

Mérete kb. 15x18 mm

1440E:3

József [de Zela] (1428–†1444) származásáról keveset tudunk. 1428-as püspöki kinevezését megelőzően a Bars megyei Léva plébánosa volt. Feltehetően Zsigmond király egyik katonabárójának, Lévai Cseh Péternek bizalmasa. I. Ulászló közelében tűnt fel 1440 júniusában, és 1442-ben is, feltehetően a lengyel uralkodót támogatta a polgárháborúban. Annak végét azonban nem élte meg, még 1444 áprilisa előtt elhunyt, utódlása már ekkor megtörtént. Sirkövének töredékét Diakováron találták meg.

Irodalom: Engel–Lővei, 1991. 48–51. 329.

7. Cillei Ulrik, Zagoria és Cille grófjának pecsétje

A pecsétmezőben álló négyelt címerpajzs a Cilleiek címerével. Az első és a negyedik mezőben három (2+1) hatágú csillag, a második és harmadik mezőben két pólya. Körirata nincs, a pajzsot két oldalról növényi minta veszi körbe.

Mérete kb. 25 mm

1440A:5

Cillei Ulrik (1406–†1456) egy stájer eredetű előkelő család sarjaként rokonságban állt bosnyák, lengyel, osztrák és magyar uralkodókkal. Habsburg Albert csehországi helytartója, Erzsébet királyné bizalmasa, V. László király gyámja. 1445 és 1456 között szlavón bán. Meghatározó politikusa a Magyar Királyságnak. Nándorfehérváron Hunyadi László meggyilkolta, vele halt ki fiágon családjá. Birodalmi grófként vörös viaszt használhatott.

Irodalom: Engel, 1987. 410–412; Pálosfalvi, 2000; Zvanut, 2001; Pálosfalvi, 2013.

8. Hédervári Lőrinc nádor pecsétje

Kör alakú pecsétmezőjében hatszor hasított címerpajzs, a Héder nem címere. Minuszkulás körirata: S.lavrenci.de.hedrihvar.regni.hung.palati.

Mérete kb. 30 mm

1440D:8

Hédervári Lőrinc (1413–†1447) a Héder nem Győr megyei ágából származó Hédervári család nádori ágából származott. Apja, Miklós királynéi ajtónállómester volt Borbála mellett, akit ebben a tisztségben fia váltott 1413-ban. Ispáni tisztségei mellett 1415-ben királynéi, majd 1428 és 1437 között királyi lovászmester. Zsigmond utolsó nádora 1437-től, a tisztséget haláláig betöltötte. Különutas politikusnak tartják, a polgárháborúban végül I. Ulászló mellé állt.

Közli: MT 90. Irodalom: Uo; Arch. 1301–1457. I–II; Engel, 2001.

9. Garai László macsói bán pecsétje

A pecsétmezőben álló címerpajzs a Garaiak címerével, a jobbra néző koronás kígyóval, mely ötször tekeredik, fején pedig korona. Körirata nincs, majuszkulás a pajzs fölött (L) illetve jobb (M) és bal (G) oldalán [Ladislai de Gara Bani Machoviensis]

Mérete kb. 20 mm

1440A:6

Garai László (1410–†1459) a dorozsma nembeli Garai család nádori ágának tagja. Nagyapja és apja is volt az ország nádora. 1431 és 1441 között macsói bán, egyúttal Bács, Baranya, Bodrog, Tolna és Valkó megye ispánja 1438-ig. 1445-től 1447-ig macsói bán, majd 1458-ig nádor. V. László hű híve a polgárháborúban, a pártharcok egyik legmeghatározóbb magyar politikusa, legnagyobb birtokosa. Élete végén fellázadt Mátyás király ellen, 1458 nyarán leváltották tisztségéből.

Irodalom: Wertner, 1897; Arch. 1301–1457. I–II; Árvai, 2013.

10. Újlaki Miklós macsói bán pecsétje

**Kör alakú pecsétmezőjében címerpajzs, benne két vízszintes, pólya.
Minuszkulás körirata: + S.nicolai de(...)
Mérete kb. 20 mm**

1440E:9

Újlaki Miklós (1414–†1477) Kont Miklós nádor dédunokájaként fényes pályát futott be. Első bárói tisztségét 1429 és 1430 között, macsói banként töltötte be. 1438-tól ismét macsói, 1445-től szőrényi, 1457-től szlavón bán. 1441-től kisebb megszakításokkal 1472-ig erdélyi vajda, számos megye ispánja. 1472-től haláláig bosnyák király lett. A polgárháború alatt I. Ulászló pártját gyarapította, a hét főkapitány egyike. Sokáig Hunyadi kitaró szövetségese. Meghatározó katonai erő birtokosa, megfontolt politikusnak tartják.

Közli: Novák, 2014. 71. Irodalom: Arch. 1301–1457. I–II; Arch. 1458–1526. I; Fedeles, 2017.

11. Tallóci Matkó szlavón bán pecsétje

A körirattól folytonos vonallal elválasztott pecsétmezőben címerpajzs. Hasított pajzsban jobboldalon ágaskodó kétfarkú nyest, bal oldalon felezett sas. Minuszkulás körirata: S matthonis.de.tallouc. regni.Scalonie.bani.

Mérete kb. 26 mm

1440B:2

Tallóci Matkó (1419–†1445) három testvérével együtt Raguzából került Zsigmond király szolgálatába. Tehetséges katona, testvéreivel együtt Zsigmond délvidéki támaszai. 1429-től Csanád, Krassó, Keve megye ispánja 1435-ig. 1435-től szlavón, 1436-tól dalmát-horvát bán is, amit haláláig betöltött. Albert király alatt már vagyonos, befolyásos országnagy. A polgárháború alatt I. Ulászló támogatója, akitől a Cetina grófja címet nyerte 1442-ben. Élete végén Cillei Ulrikkal vívott csatát Szlavónia fölötti hatalomért.

Irodalom: Mályusz, 1980; Pálosfalvi, 2000.

12. Hunyadi János szörényi bán gyűrűspecstje

Nyolcszög alakú pecsétmezőben címerpajzsban faágacsán álló jobbra forduló holló, csőrében gyűrű tőle balra félhold. Pajzs fölött növényi minta. Körirata nincs.

Mérete Kb. 14x11 mm

1440D:33

Hunyadi János (1409–†1456) feltehetően havasalföldi nemes család sarja. Pályafutását Ozorai Pipó és Újlaki Miklós kíséretében kezdte. Zsigmond udvarában 1433-tól udvari lovag volt, 1439-től szörényi bán, 1441-től erdélyi vajda. A hét főkapitány egyike, kormányzóvá választották 1446-ban, 1453-tól az ország főkapitánya. A törökverő: több sikeres hadjáratot vezetett a török ellen. Birtokszerzéseivel megalapozta fia, Mátyás számára a királyi hatalmat.

Irodalom: Teke, 1980; Pálosfalvi, 2013.

13. Bebek Imre székely ispán pecsétje

A négykaréjos pecsétmező felső és alsó karéja megtöri a köriratot. Alul enyhén jobbra dőlő címerpajzs, benne kettős kereszt. Fölötte sisak, a sisakdíszből kinövő koronás nőalak. Minuszkulás körirata:

(...)eric(...). d[e] pelse(...)

Mérete kb. 28 mm

1440D:17

Bebek Imre (1419–†1448) az Ákos nemzetség Bebek család vámosi ágának sarja. Nagyapja Imre vajda, a Zsigmond ellen fellázadt Detre nádor testvére. Zsigmond uralkodásának végén az aula tagja, 1432-ben relator. 1438-tól székelyispán 1441-ig. 1440-től haláláig borsodi és abaúji ispán. A hét főkapitány egyike, 1446-tól erdélyi vajda. I. Ulászló király és Hunyadi támogatója. 1448-ban Rigómezőnél esett el.

Közli: Csánki, 1889. VI. tábla 26. kép. Irodalom: Arch. 1301–1457. I-II; Engel, 2001;

Rácz, 1995. 31.

14. Perényi János tárnokmester pecsétje

A négykaréjos pecsétmező felső és alsó karéja megtöri a köriratot. Középen sisak, rajta a sasszárnyak közül jobbra néző szakállas férfifej; a Perényiek címere. A mezőt növényzet, vagy sisaktakaró tölti ki. Minuszkulás körirata: johannis de peren.

Mérete kb. 28 mm

1440D:12.

Perényi János (1406–†1458) a Zsigmond által felemelt bárói család sarja. Apja, Imre, Zsigmond titkos kancellárja volt. Jelentős birtokokat örökölt az északkeleti országrészben. 1431-től asztalnokmester testvérével, Istvánnal együtt. 1438-tól tárnokmester, mely méltóságot kisebb megszakítással haláláig megtartotta. 1435-től több ízben zempléni ispán. A polgárháborúban V. László pártjára állt, később az országnagyok második vonalának egyik vezetője.

Közli: Novák, 2014. 70. Irodalom: Arch. 1301–1457. I-II; Novák Ádám, 2015.

15. Pálóci László udvarmester pecsétje

Pecsétmezejében címerpajzs, benne koronából kinövő szakállas férfi bal kezében könyvet tart. Minuszkulás, mintával kiegészített körirata: s.ladiSlaus.de.paloci. Mérete kb. 21 mm

1440D:13

Pálóci László (1411–†1470) az északkeleti országrészben birtokos előkelő család sarja. Apja, Imre titkos kancellár, nagybátyjai, Máté és György nádor, illetve esztergomi érsek volt Zsigmond alatt. 1436-ban még csak Bereg megye ispánságát kapta, Albert alatt lett 1438-ban lovászmester, majd egy évvel később udvarmester. 1446-ban országbíró lett, mely tisztséget haláláig betöltötte. Jelentős északkeleti birtokos, a polgárháború alatt I. Ulászló támogatója. Diplomata, élete utolsó húsz évében megkerülhetetlen politikus.

Irodalom: Mályusz, 1994. 128; Engel, 1987. 437–440; Arch. 1458–1526. I. 89.

16. Kórógyi János Castell gróffjának pecsétje

A jobbra dőlő négyelt címerpajzs második és harmadik mezeje kiemelkedik. Bal felső sarkán sisak, sisaktakaróként és forgóként növényi inda. A pecsét szélét gyöngysor keretezi. Majuszkulás köriratának olvasata bizonytalan.

Mérete kb. 22 mm

1440A:7

Kórógyi János (1411–†1456) egy kelet-szlavóniai család sarja. Apja, Fülöp Konstanzbán örökösödési szerződést kötött távoli rokonával, Castell grófjával. Ettől kezdve felvették a Castell grófja címet, és Zsigmondtól megkapták a vörös viasz használatának jogát. Garai László rokonaként a polgárháborúban Erzsébetet támogatta. 1440-ben országbíró volt rövid ideig, később 1447-től haláláig macsói bán, egyúttal Baranya, Pozsega és Orbász vármegye ispánja.

Irodalom: Arch. 1301–1457. I-II; Neumann, 2014.

17. Korbáviai György Korbávia grófjának pecsétje

A nyújtott négykaréjos mező alján jobbra dőlő címerpajzs, benne fenn lépő madáralak, alul három vízszintes vágás. Bal felső sarkán feltehetően sisak, forgójában a madáralak ismétlődik, fején korona. A pecsétmezőt növényi minta tölti ki.

Minuszkulás körirata: s. geo(...) de / + corbavia.

Mérete kb. 21 mm

1440A:13

Korbáviai György (1414–†1442) Gusich nemzetségbe tartozó Karlovics előkelő horvát család sarja. Apja királyi asztalnokmesterként magyar báró volt. György részt vett Zsigmond nyugati utazásain. Első ispánságát, a zólyomit 1427 és 1430 között töltötte be. 1439-ben és 1440-ben többször feltűnik az országnagyok sorában.

Irodalom: Arch. 1301–1457. I–II; Engel, 2001. Varga, 2009; Sulejmanagić, 2017.

18. Kusalyi Jakcs Mihály pecsétje

A pecsétmező folytonos vonallal határolt, közepén álló címerpajzs, benne a kusalyi Jakcsok címere, a koronából kinövő háromujjú farkas- vagy medvemancs. A pajzs fölött minuszkulás „m” betű. A pecsétmezőt kétoldalt növényi ornamentika tölti ki.

Mérete kb. 19 mm

1440A:11

Kusalyi Jakcs Mihály (1406–†1455) egy kelet-magyarországi nemesi család sarja. A bárók közé apja és annak testvérei kerültek be Zsigmond uralkodásának első évtizedeiben. Részt vettek az 1401-es király elleni lázadásban, elvesztették bárói tisztségüket. Mihály Zsigmond alatt az aula tagja, több diplomáciai küldetést teljesít. 1427–1438 között székely ispán, majd 1441-ben erdélyi vajda lett, feltehetően I. Ulászló mellett. Tisztségét nem sokáig töltötte be, hátralévő életében nem játszott meghatározó politikai szerepet.

Közli: Emődi, 1996. 61. Irodalom: Uo; Arch. 1301–1457. I–II; Engel, 2001.

19. Marcali bánfi György pecsétje

A pecsétmező folytonos vonallal határolt, közepén álló címerpajzs, benne jobb haránt pólya a Péc nemzetség címere. A pajzs felett minuszkulás „g” betű. Körirata nincs.

Mérete kb. 15 mm

1440A:10

Marcali bánfi György (1411–†1456) a Péc nembeli Marcali család sarja. Apja, Dénes szlavón bán után viseli a bánfi előnevet. 1433-tól a királyi udvar tagja, 1439-ben asztalnokmester lett. Bárói tisztségét nem sokáig őrizte, 1441-től 1445-ig csupán somogyi ispánként említik. 1444 után elveszíthette politikai súlyát, tisztséget nem viselt, nem vett részt az országnagyok ülésein.

Irodalom: Arch. 1301–1457. I–II; Engel, 2001. Forrás: MNL OL DF 239 734.

20. Gúti Ország Mihály pecsétje

Pecsétmezejében a keretbe nyúló, jobbra dőlő címerpajzs három oldalékkal. A pajzs bal felső sarkán jobbra néző sisak. A sisakdísz a keretbe nyúló, jobbra forduló sasszárny pár. Minuszkulás köriratának olvasata bizonytalan.

Mérete kb. 58 mm

1440D:30

Gúti Ország Mihály (1427–†1484) a Gutkeled nemzetség Farkas családjának gúti ágának sarja. Homo novusnak tekinthető, Zsigmond király aulájának volt tagja 1430-tól. Kincstartóként lett báró 1436-ban, 1438-tól asztalnokmester. A polgárháborúban I. Ulászlót támogatta, aki 1440-ben ismét kincstartónak nevezte ki. Tisztségét 1453-ig megtartotta. A hét főkapitány egyikének választották. 1453-tól 1458-ig ajtónállómester. 1458-ban Garai Lászlót váltotta a nádorságban, s az is maradt haláláig.

Irodalom: Arch. 1301–1457. I–II; Engel, 2001; Pálosfalvi, 2003C; Arch. 1458–1526.

I. 80.

21. Rozgonyi Rénold pecsétje

Folytonos vonallal határolt pecsétmezejében címerpajzs, benne háromágú koronából kinövő hattyú. Körirata nincs.

Mérete kb. 18 mm

1440D:41

Rozgonyi Rénold (1438–†1472) a Básztyel nemzetség Rozgonyi ágának leszármazottja. Családja Zsigmond király alatt emelkedett fel. Apja, János a király fontos támasza volt, ispánként, főkincstartóként, majd tárnokmesterként szolgált. Rénold kezdetben I. Ulászlót támogatta, 1441–42-ben honti, hevesi és nógrádi ispán. Később Erzsébet oldalára állt és beházasodott a Garai családba. Hunyadi mellett harcolt Rigómezőnél, 1449-től 1453-ig, majd 1455-ben is székely ispán volt. Mátyás alatt előbb székely ispán (1461–1463), majd tárnokmester (1470–1471). Élete végén belekeveredett a Vitéz-féle összeesküvésbe.

Irodalom: Engel Pál, 1987. 440–444; Arch. 1301–1457. I–II; Pálosfalvi, 2003A; Arch. 1458–1526. I. 105. 102.

22. Tamási vajdafi Henrik pecsétje

A pecsétmező alján hatszor hasított címerpajzs, mely megtöri a köriratot. Bal felső sarkán sisak, a sisakforgóban sasszárny, mely beleér a köriratba. A pecsétmezőt sisaktakaró tölti ki. Minuszkulás köriratának olvasata bizonytalan.

Mérete kb. 27 mm

1440D:22

Tamási vajdafi Henrik (1402–†1444) a Héder nemzetség tamási ágának tagja. Apja, János erdélyi vajda után viseli a vajdafi előnevet. 1423-tól ki-nevezték testvére, László mellé ajtónállómesternek. A tisztséget 1434-ig viselte. 1437-ben székelyispánként említik. Albert király alatt ismét báró, ezúttal is ajtónállómester. Albert alatt jelentős kormányzati szerephez jutott. A polgárháborúban Erzsébet és V. László mellett foglalt állást. A későbbiekben csupán pozsegai és somogyi ispánként tűnt fel 1444-ben, nem sokkal ezután elhunyt.

Irodalom: Mályusz, 1978; Mályusz, 1994; Arch. 1301–1457. I-II; Engel, 2001.

23. Cudar Simon pecsétje

A pecsétmező folytonos vonallal határolt, közepén címerpajzs, benne hatszögű csat, a Cudar család címere. Körirata nincs.

Mérete kb. 22 mm

1440D:40

Cudar Simon (1420–†1465) a család ónodi ágának sarja. Az Anjouk alatt fényes pályát befutott nagybirtokos család részt vett a Zsigmond elleni felkelésben, így azt követően háttérbe szorultak. Jakab fia Simon az udvar tagja 1432-ben. Bárói tisztségre I. Ulászló alatt 1441-ben emelkedett pohárnokmesterként. Tisztségét 1444-ig, majd V. László hazatérte után 1453-tól 1456-ig töltötte be. Az 1440-es 1450-es években számos alkalommal tagja az országnagyoknak. Mátyás alatt 1458-tól 1462-ig ajtónállómester, 1459–60 között pedig a Felső Részek kapitánya.

Irodalom: Arch. 1301–1457. I–II; Engel, 2001; Arch. 1458–1526. I. 105. 108. 110.

24. Homonnai Druget István pecsétje

A pecsétmező folytonos vonallal határolt, közepén címerpajzs, benne középen egy sorban három kerek csat, fölötté négy, alatta három madár (seregély), a Druget család címere. Körirata nincs.

Mérete kb. 20 mm

1440D:43

Druget István (1411–†1466) a család homonnai ágából származott. A család első ismert őse, Fülöp Károly Róberttel érkezett magyar földre. Kezdetből támogatta uralkodóját, így csakhamar nádor, és tejhatalmú úr lett északkeleten, a család sikere azonban Károlyval együtt sírba szállt. Lajos és Zsigmond alatt is háttérbe szorultak, utóbbi ellen fel is lázattak, így országos tisztséget nem töltöttek be, bár Ung és Zemplén megye meghatározó birtokosai. Miklós fia István 1440-től folyamatosan részt vett az országos politikában, és egyre előkelőbb helyet kapott az országnagyok között. Országos tisztséget azonban életében nem nyert, zempléni ispán-ságáról is csupán említéssel rendelkezünk. Viszont fia, Simon még apja életében pohárnokmester lett.

Irodalom: Arch. 1301–1457. I–II; Engel, 2001; Arch. 1458–1526. I. 11; Engel, 1998; Zsoldos, 2017.

25. Csák nembeli Dombai Frank pecsétje

A pecsétmező folytonos vonallal határolt, közepén címerpajzs, benne jobbra ágaskodó oroszlán, a Csák nemzetség címere. Körirata nincs

Mérete kb. 20 mm

1440C:14

Dombai Frank (1416–†1440) az Árpád-korig visszavezethető Csák nemzetség trencsényi ágának leszármazottja. Nagyapja, Péter lovászmester a Dombai család őse, a hírhedt „kiskirály” Csák Máté oldalági rokona volt. A báróságot nem sikerült továbbörökítenie. Frank birtokában volt a tolnai Dombó vára. Zsigmond idején nem viselt tisztséget, viszont 1439-ben és 1440-ben már saját jogon emlegették az országos politika élvonalában. Halálát követően fiai, Pál és László át tudták venni apjuk szerepét. Pál már Mátyás alatt tolnai ispán, később 1460 és 1464 között lovászmester lett.

Irodalom: Arch. 1301–1457. I–II; Engel, 2001; Arch. 1458–1526. I. 118.

Irodalom- és rövidítésjegyzék

- Arch. 1301–1457. I–II. Engel Pál: Magyarország világi archontológiája 1301–1457. In. *Magyar középkori adattár (DVD)*, Bp., 2001.
- Arch. 1458–1526. I. *Magyarország világi archontológiája, 1458–1526. I. Főpapok és bárók*. Szerk. C. Tóth Norbert, Horváth RICHÁRD, Neumann Tibor, Pálosfalvi Tamás. Bp., 2016.
- AGAD Archiwum Głównie Akt Dawnych w Warszawie [Történelmi Iratok Központi Levéltára – Varsó]
- Árvai, 2013. Árvai Tünde: A házasságok szerepe a Garaiak hatalmi törekvéseiben. In. *Kor – szak – határ. A Kárpát-medence és a szomszédos birodalmak (900–1800)*. Szerk. Fedeles Tamás, Font Márta, Kiss Gergely, Pécs, 2013. 103–118.
- Bagi, 2014. Bagi Dániel: *Az Anjouk Krakkóban – Nagy Lajos lengyelországi uralmának belpolitikai kérdései*. Pécs, 2014.
- Bándi, 1991. Bándi Zsuzsanna: A Magyar Országos Levéltár Mátyás-kori pecsétkiállításának katalógusa (1990. április 6–október 6.). = *Levéltári Közlemények*, 1991. 1–2. sz. 57–150.
- Bándi, 1993. Bándi Zsuzsanna: A Magyar Országos Levéltár Jagello-kori pecsétkiállításának katalógusa (1991. szeptember 20–1992. június 30.). = *Levéltári Közlemények*, 1993. 107–142.
- Bodor–Fügedi–Takács, 1984. Bodor Imre, Fügedi Erik, Takács Imre: *A középkori Magyarország főpapi pecsétjei a Magyar Tudományos Akadémia Művészettörténeti Kutató Csoportjának pecsétmásolat-gyűjteménye alapján*. Bp., 1984.
- Borsa, 1996. Borsa Iván: A Magyar Országos Levéltár középkori gyűjteményei. = *Erdélyi Múzeum*, 1996. 314–321.
- CDH *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis. Tomus. I–XI*. Edd. Georgius Fejér. Budaë, 1829–1844.
- C. Tóth, 2004. C. Tóth Norbert: Zsigmond király tisztségviselőinek itineráriuma I. (Uralkodásának elejétől az 1420-as évekig). = *Századok*, 2004. 465–494.
- C. Tóth, 2009. C. Tóth Norbert: Az 1395. évi lengyel betörés. A lengyel–magyar kapcsolatok egy epizódja. In. *Honoris causa. Tanulmányok Engel Pál tiszteletére*. Szerk. Neumann Tibor, Rácz György. Bp.–Piliscsaba, 2009. 447–485.

IRODALOM- ÉS RÖVIDÍTÉSJEGYZÉK

- C. Tóth, 2010. C. Tóth Norbert: Rozgonyi Simon országbírósa (1409–1414). In. „Fons, skepsis, lex.” *Ünnepi tanulmányok a 70 esztendő Makk Ferenc tiszteletére*. Szerk. Almási Tibor, Révész Éva, Szabados György, Szeged, 2010. 49–75.
- C. Tóth, 2011. C. Tóth Norbert: Az örökös ispánságok Zsigmond király korában. = *Történelmi Szemle*, 2011. 467–477.
- C. Tóth, 2013. C. Tóth Norbert: *A székes- és társaskáptalanok prépostjainak archontológiája 1387–1437*. Bp., 2013. (Subsidia ad historiam medii aevi Hungariae inquirendam 4.)
- C. Tóth, 2014. C. Tóth Norbert: Zsigmond magyar és II. Ulászló király lengyel király személyes találkozásai a lublói béke után (1412–1424). = *Történelmi Szemle*, 2014. 3. sz. 39–56.
- Csánki, 1887. Csánki Dezső: Harminc pecsét oklevél 1511-ből. = *Turul*, 1887. 1–2. sz. 1–11, 49–59.
- Csánki, 1889. Csánki Dezső: *A Magyar Királyi Országos Levéltár Diplomatikai Osztályban őrzött pecsétek mutatója*. Bp., 1899.
- Divéky, 1927. Divéky Adorján: A lengyelországi könyv- és levéltárak magyar vonatkozású kézirati anyaga. = *Levéltári Közlemények*, 1927. 27–58.
- Dogiel *Codex diplomaticus regni Poloniae et magni ducatus Litvaniae in quo pacta, foedera, tractatus pacis... aliaque omnis generis publico nomine actorum et gestorum monumenta nunc primum ex archivis publicis eruta ac in lucem protracta, rebus ordine chronologico dispositis, exhibentur. Tomus I–V*. Edd. Matthias Dogiel, Vilnae, 1758–1764.
- Dok. pol. *Dokumenty polskie z archiwów dawnego Królestwa Węgier I–V*. Szerk. Stanisław Sroka, Kraków, 1998–2012.
- Dok. perg. Zbiór dokumentów pergaminowych – AGAD [Pergamen dokumentumok gyűjteménye]
- Draskóczy 2000. Draskóczy István: *A tizenötödik század története*. Bp., 2000. (Magyar századok. Szerk. Glatz Ferenc).
- Emődi, 1996. Emődi Tamás: A kusalyi Jakcsok származása és címeres emlékei. = *Turul*, 1996. 3–4. sz. 57–66.

- Engel, 1987. Engel Pál: Zsigmond bárói: Rövid életrajzok. In. *Művészet Zsigmond király korában 1387–1437, I–II*. Szerk. Beke László, Marosi Ernő, Wehli Tünde, Bp., 1987. I. 114–129. II. 405–457.
- Engel, 1998. Engel Pál: *A nemesi társadalom a középkori Ung megyében*. Bp., 1998. (Társadalom- és művelődéstörténeti tanulmányok 25.)
- Engel, 2001. Engel Pál: Középkori magyar genealógia. In. *Magyar középkori adattár (DVD)*, Bp., 1996.
- Engel†–C. Tóth, 2005. *Itineraria regum et reginarum (1382–1438). Királyok és királynék intineráriuma (1382–1438)*. Szerk. Engel Pál†, C. Tóth Norbert. Bp., 2005. (Subsidia ad historiam medii aevi Hungariae inquirendam 1.)
- Engel–Lövei, 1991. Engel Pál, Lövei Pál: A gerecsei vörösmárvány használata Zágrábban és környékén a középkorban. In. *Annales de la Galerie Nationale Hongroise*, Bp., 1991. 47–51.
- Engel–Lövei, 2015. Engel Pál, Lövei Pál: A magyar királyi és az osztrák hercegi család 1380. évi házassági szerződésének két sokpecsétes oklevele. *Ars Hungarica*, 2015. 2. sz. 117–133.
- Fábián, 1970. Fábián Istvánné: Lengyel levéltárakban. = *Levéltári Szemle*, 1970. 1. sz. 233–240.
- Fedeleš, 2005. Fedeleš Tamás: *A pécsi székeskáptalan személyi öszszetétele a késő középkorban (1354–1526)*. Pécs, 2005. (Tanulmányok Pécs történetéből 17.)
- Fedeleš, 2017. Fedeleš Tamás: Miklós király és Lőrinc herceg. Az utolsó két Újlaki vázlatos pályaképe. In. *Személyiség és történelem: a történelmi személyiség: A történeti életrajz módszertani kérdései*. Szerk. Vonyó József, Csukovits Enikő, Gyarmati György, Budapest–Pécs, 2017. 135–168.
- Hungaro-Polonica *Hungaro-Polonica: Young Scholars on Medieval Polish-Hungarian Relations*. Szerk. Bagi Dániel, Barabás Gábor, Máté Zsolt. Pécs, 2016.
- Katona Katona István: *Historia critica regum Hungariae. Ex fide domesticorum et exterorum scriptorum concinnata*. Ordine I–XLII. Pest, 1779–1817.
- Közös úton *Közös úton. Budapest és Kraków a középkorban. On common path: Budapest and Kraków in the Middle Ages. Kiállítási katalógus: a Budapesti Történeti Mú-*

IRODALOM- ÉS RÖVIDÍTÉSJEGYZÉK

- zeum és a Muzeum Historyczne Miasta Krakowa közös kiállítása: Budapesti Történeti Múzeum Vármúzeum, 2016. március 18 – július 24.* Szerk. Benda Judit, Kiss Virág, Grażyna Lichończak-Nurek, Magyar Károly, Bp., 2016.
- Krajewska, 1992. Hanna Krajewska: A Varsói Régi Iratok Levéltárának története és iratállománya. = *Levéltári Szemle*, 1992. 81–86.
- Kubinyi, 1973. Kubinyi András: A kaposújvári uradalom és a Somogy megyei familiárisok szerepe Újlaki Miklós birtokpolitikájában. (Adatok a XV. századi feudális nagybirtok hatalmi politikájához). In. *Somogy megye múltjából*. Szerk. Kanyar József, Kaposvár, 1973. (Levéltári évkönyv 4.)
- Kubinyi, 1988. Kubinyi András: Bárók a királyi tanácsban Mátyás és II. Ulászló idejében. = *Századok*, 1988. 147–213.
- Kubinyi, 1993. Kubinyi András: Szécsi Dénes bíboros prímás. In. *Entz Géza nyolcvanadik születésnapjára*. Szerk. Valter Iлона. Bp., 1993. 99–108.
- Kumorovitz, 1993. Kumorovitz Lajos Bernát: *A magyar pecséthasználat története a középkorban. [Der Gebrauch von Siegeln in Ungarn im Mittelalter]*. Bp., 1993.
- Lovcsányi, 1886. Lovcsányi Gyula: Adalékok a magyar–lengyel érintkezések történetéhez a mohácsi vész előtt. I–VI. közlemény. = *Századok*, 1886. 336–344, 425–440, 501–522, 590–610, 692–715, 788–800.
- Lővei, 2009. Lővei Pál: „...jelen levelünket ...szokott pecsétjeinkkel meg is erősítettük ...” – Sokpecsétés oklevelek megpecsételési folyamata. In. „*A feledés árja alól új földeket hódítok vissza*”: *Írások Timár Árpád tiszteletére*. Szerk. Bardoly István, Jurecskó László, Sümegi György, Bp., 2009. 109–117.
- Lővei, 2013. Lővei Pál: Sokpecsétés oklevelek a 14–15. századi Magyarországon. = *Ars Hungarica*, 2013. 2. sz. 137–144.
- Lővei–Takács, 2014. Lővei Pál, Takács Imre: Egy 1358. évi dubrovniki sokpecsétés oklevél pecsétjei. In. *Arcana tabularii. Tanulmányok Solmyosi László tiszteletére*. Szerk. Bárány Attila, Dreska Gábor, Szovák Kornél, Budapest–Debrecen, 2014. I. kötet 131–146.
- Mályusz, 1957. Mályusz Elemér: A magyar rendi állam Hunyadi korában I–II. = *Századok*, 1957. 46–123, 529–602.

- Mályusz, 1978. Mályusz Elemér: A kancelláriai tevékenység Albert király uralma alatt (1438–1439). In. *Opuscula classica mediaevaliaque in honorem J. Horváth ab amicis discipulis composita*. Szerk. Bollók János, Bp., 1978. (Klasszika-filológiai Tanulmányok III.)
- Mályusz, 1980. Mályusz Elemér: A négy Tallóci-fivér. = *Történelmi Szemle*, 1980. 4. 531–576.
- Mályusz, 1994. Mályusz Elemér†: Az első Habsburg a magyar trónon. = *Aetas*, 1994. 3. sz. 120–151.
- MatWarn *Materiały do regestów dokumentów Władysława Warneńczyka króla Polski i Węgier 1434–1444*. Szerk. Wojciech Krawczuk, Karol Mieszkowski, Zbigniew Perzanowski, Stanisław A. Sroka, Kraków, 2000.
- MNL OL DL/DF Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltár Diplomatikai Levéltár / Diplomatikai Fényképgyűjtemény
- MNT *A magyar nemzet története I–X*. Főszerk. Szilágyi Sándor, Budapest, 1894–98.
- MT *Megpecsételt történelem: középkori pecsétek Esztergomból*. Szerk. Hegedüs András. Esztergom, 2000.
- Mon. Pol. XII. *Monumenta medii aevi historica res gestas Poloniae illustrantia XII. Codicis epistolaris saeculi decimi quinti II*. Szerk. Anatoli Lewicki, Cracoviae, 1891.
- Művészet, Lajos. *Művészet I. Lajos király korában 1342–1382*. Szerk. Marosi Ernő, Tóth Melinda, Varga Livia, Bp. 1982.
- Művészet, Zsigmond. *Művészet Zsigmond király korában, 1387–1437. II. kötet Katalógus*. Szerk. Beke László, Marosi Ernő, Wehli Tünde, Bp. 1987.
- Nagy, 1879. Nagy Imre: Egyház- és országnagyjaink pecsétei 1304-ből. = *Archaeologiai Értesítő*, 1879. 19–23.
- Neumann, 2010. Neumann Tibor: Békekötés Pozsonyban – országgyűlés Budán: A Jagelló-Habsburg kapcsolatok egy fejezete (1490–1492). (Első közlemény). = *Századok*, 2010. 2. sz. 335–372.
- Neumann, 2011. Neumann Tibor: Békekötés Pozsonyban – országgyűlés Budán: A Jagelló-Habsburg kapcsolatok egy fejezete (1490–1492). (Második közlemény). = *Századok*, 2011. 2. sz. 293–347.
- Neumann, 2014. Neumann Tibor: Találkozó Konstanzban (A Kórógyiak grófi címe). = *Turul*, 2014. 3. sz. 104–108.

- Novák, 2014. The Seal Usage of Hungarian Aristocrats in the 15th century. In. *Műveltség és társadalmi szerepek: arisztokraták Magyarországon és Európában. Learning, Intellect and Social Roles: Aristocrats in Hungary and Europe.* Szerk. Bárány Attila, Orosz István, Papp Klára, Vinkler Bálint, Debrecen, 2014. 59–72. (Speculum Historiae Debreceniense 18.)
- Novák, 2015A. Novák Ádám: Egy felső-magyarországi bárói család birtoklástörténete 1465-ig. A terebesi Perényiek. = *Agrártörténeti szemle*, 2015.1–4. sz. 1–48.
- Novák, 2015B. Novák Ádám: Polisigillic charters of the Polish-Hungarian peace negotiations in 1411–’12. = *Hallgatói Tanulmányok*, 2015. 34–52.
- Novák, 2016. Novák Ádám: Hadi események és résztvevői a Felső Rézséken 1440 és 1445 között – Azok a bizonyos „zavaros idők”. In. *Elfeledett háborúk. Középkori csaták és várostromok (6–16. század).* Szerk. Pósnán László, Veszprémi László. Bp., 2016. 310–330.
- Novák, 2017. Novák Ádám: Bevezetés a Fontes Memoriae Hungariae sorozat Varsóban őrzött magyar vonatkozású oklevelek című kötet első füzetéhez (1350–1386. In. *Varsóban őrzött magyar vonatkozású oklevelek (1350–1386).* Szerk. Novák Ádám, Tóth Péter, Debrecen, 2017. (Fontes Memoriae Hungariae I.)
- Óváry Óváry Lipót: *A Magyar Tudományos Akadémia történelmi bizottságának oklevélmásolatai 1. füzet. A Mohácsi vész előtti okiratok kivonatai.* Bp., 1890.
- Pajorin, 2011. Pajorin Klára: A Bázeli Zsinat hatása Magyarországon (Görögök, görög tudósok és a korai magyar humanizmus). = *Irodalomtörténeti Közlemények*, 2011. 3–26.
- Pálosfalvi, 2000. Pálosfalvi Tamás: Cilleiek és Tallóciak: küzdelem Szlavóniáért (1440–1448). = *Századok*, 2000. 1. sz. 45–98.
- Pálosfalvi, 2003A. Pálosfalvi Tamás: A Rozgonyiak és a polgárháború (1440–1444). = *Századok*, 2003. 4. sz. 897–928.
- Pálosfalvi, 2003B. Pálosfalvi Tamás: Rozgonyi Simon. In. *Szürke eminenciások a magyar történelemben.* Szerk. Szentpéteri József, Bp., 2003. 30–31.
- Pálosfalvi, 2003C. Pálosfalvi Tamás: Guti Ország Mihály. In. *Szürke eminenciások a magyar történelemben.* Szerk. Szentpéteri József, Bp., 2003. 32–35.

- Pálosfalvi, 2012. Pálosfalvi Tamás: *A Hunyadiak kora (1437–1490)*. Bp., 2012. (Magyarország története 7.)
- Pálosfalvi, 2013. Pálosfalvi Tamás: Tettes vagy áldozat? Hunyadi László halála. = *Századok*, 2015. 2. sz. 383-441.
- Pósán, 1998. Pósán László: Zsigmond és a Német Lovagrend. = *Hadtörténelmi Közlemények*, 1998. 630–656.
- Pósán, 2016A. Pósán László: A magyarországi Jagellók és a Német Lovagrend Brandenburgi Albert nagymester idején (1511–1525). = *Századok*, 2016. 387-406.
- Pósán, 2016B. Pósán László: Magyar-porosz kereskedelmi kapcsolatok a középkorban. In. *Magyar Gazdaságtörténeti Évkönyv 2016: Válság – Kereskedelem*. Szerk. Kövér György, Pogány Ágnes, Weisz Boglárka, Bp., 2016. 303–332.
- Rácz, 1995. Rácz György: Az Ákos nemzetség címere. = *Turul*, 1995. 1. sz. 15–34.
- Rácz, 1998. Rácz György: A Magyar Országos Levéltárban őrzött 1526 előtti levéltári anyag épülő adatbázisa. Beszámoló és javaslat. In. *Tanulmányok Borsa Iván tiszteletére*. Szerk. Csukovits Enikő. Bp., 1998. 181–196.
- Rácz, 2008. Rácz György: Előszó. In. *A Magyar Országos Levéltárban (MOL) a Mohács előtti gyűjteményekhez 1874-2008 között készült levéltári segédletek és oklevelek elektronikus feldolgozása (DL-DF 4.3)*. Szerk. Rácz György, Bp., 2008.
- Seimienski, 1930. Seimienski József: A lengyel állami levéltárak. = *Levéltári Közlemények*, 1930. 1–29.
- Sroka–Zawitkowska, 2017. Stanisław A. Sroka, Wioletta Zawitkowska: *Itinerarium króla Władysława III 1434-1444*. Warszawa, 2017.
- Sugár, 1984. Sugár István: *Az egri püspökök története*. Bp., 1984.
- Sulejmanagić, 2017. Amer Sulejmanagić: *Grb knezova Kurjakovica Kravskih. Coat of Arms of the Counts Kurjakovic of Corbavia*. Gospić, 2017.
- Süttő, 2006. Süttő Szilárd: Uralkodói itineráriumok 1382-87-ből: Szakmai és etikai problémák C. Tóth Norbert itinerárium-készítésében. = *Gesta*, 2006. 2. sz. 56–73.
- Szentpétery, 1902. Szentpétery Imre: Hédervári Imre 1447-iki felmentő levele. = *Turul*, 1902. 4. sz. 153–165.

IRODALOM- ÉS RÖVIDÍTÉSJEGYZÉK

- Szentpétery, 1995. Szentpétery Imre: *Magyar oklevéltan*. Bp., 1995.
- Teke, 1980. Teke Zsuzsa: *Hunyadi János és kora*. Bp. 1980.
- Tóth, 2002A. Tóth Péter: Frangepán Ferenc és Perényi Péter követése I. Zsigmond lengyel királyhoz. In. *Historia est...: Írások Kovács Béla köszöntésére*. Szerk. Csiffáry Gergely, Eger, 2002. 411–424.;
- Tóth, 2002B. Tóth Péter: Késmárk és Szepesbéla határügye (1536–1540). = *Borsod-Abauj-Zemplén megye levéltári évkönyve*, 2002. 7–39.
- Tóth, 2003. Tóth Péter: *A lengyel Királyi Kancellária Libri Legationum sorozatának magyar vonatkozású iratai II. 1526–1541*. Miskolc, 2003.
- Tóth, 2007. Tóth Péter: Lengyel–magyar kapcsolatok a 11. század végéig a középkori hagyományban. = *Limes: Nemzetpolitikai Szemle*, 2007. 5–21.
- Tringli 2003. Tringli István: *Az újkor hajnala: Magyarország története 1440–1541*. Bp., 2003.
- Varga, 2009. Varga Szabolcs: Adalékok a Zrínyi család felemelkedéséhez. A Karlovics-örökség. In. *Zrínyi Miklós élete és öröksége*. Szerk. Varga Zoltán, Szigetvár, 2009. 4–28. Különösen 6–8. és jegyzetek.
- Wagner Wagner Károly: *Analecta Scepusii sacri et profani*. I–IV. Viena, 1774, Posonii–Cassoviae, 1778.
- Wertner, 1897. Wertner Mór: A Garaiak. = *Századok*, 1897. 10. sz. 902–938.
- ZDM *Zbiór dokumentów małopolskich I–VIII*. Szerk. Irena Sułkowska-Kuraś, Stanisław Kuraś; Wrocław–Warszawa–Kraków, 1962–1975.
- Zichy *Codex diplomaticus domus senioris comitum Zichy de Zich et Vásonkeö. A zichi és vásonkeői gróf Zichy-család idősb ágának okmánytára I–XII*. Szerk. Nagy Imre, Nagy Iván, Véghely Dezső, Kammerer Ernő, Dóry Ferenc, Lukcsics Pál, Bp., 1871–1931.
- Zvanut, 2001. Katja Zvanut: *Pecati grofov Celjskih. (Seals of the counts of Celje)*. Ljubljana, 2001.
- ZsO *Zsigmondkori oklevéltár I–II/1–2. (1387–1410) Összeállította Mályusz Elemér; III–VII. (1411–1420) Mályusz Elemér kéziratát kiegészítette és szerkesztette Borsa Iván; VIII–IX. (1421–1422) Borsa Iván, C. Tóth*

Norbert; X. (1423). C. Tóth Norbert; XI. (1424) Neumann Tibor, C. Tóth Norbert; XII. (1425) Közzéteszi C. Tóth Norbert, Lakatos Bálint, XIII. (1426) Közzéteszi C. Tóth Norbert, Mikó Gábor, Lakatos Bálint közreműködésével. Bp. 1951–. (A Magyar Országos Levéltár kiadványai II. Forráskiadványok 1, 3-4, 22, 25, 27, 32, 37, 39, 41, 43, 49, 52, 55.)

Zsoldos, 2017.

Zsoldos Attila: *A Druget-tartomány története 1315–1342*. Bp., 2017. (Magyar Történelmi Emlékek – Értekezések)

Ajánló

A szerző a Magyar Tudományos Akadémia – Debreceni Egyetem „Magyarország a középkori Európában” Lednület Kutatócsoport külső munkatársa. A kiadvány projekt kutatási tervéhez igazodik, ezért ajánljuk a kutatócsoport már megjelent, vagy megjelenés alatt álló kiadványait. Minden kötet és füzet beszerezhető a kutatócsoporttól, illetve online is elérhetőek. Részletes információk a lendulet.unideb@gmail.com e-mail címen.

Series: Memoria Hungariae

Das Konzil von Konstanz und Ungarn. Hrsg. von Attila Bárány unter Mitarbeit von Balázs Antal Bacsa. Debrecen, MTA, 2016. (Memoria Hungariae, 1.)

The Jagiellonians in Europe: Dynastic Diplomacy and Foreign Relations. Edited by Attila Bárány, in co-operation with Balázs Antal Bacsa. Debrecen, MTA, 2016. (Memoria Hungariae, 2.)

Pilisi gótika. II. András francia kapcsolatai. Szerk. Bárány Attila, Benkő Elek, Kárpáti Zoltán. Ferenczy Múzeumi Centrum, Debrecen – Szentendre, MTA, 2016. (Memoria Hungariae, 3.)

“M'en anei en Ongria” Relations franco-hongroises au Moyen Age II. Sous la direction de Attila Györkös et Gergely Kiss. Debrecen, MTA, 2017. (Memoria Hungariae, 4.)

The Image of States, Nations and Religions in Medieval and Early Modern Central and East Central Europe. eds. Attila Bárány – Réka Bozzay and Balázs Antal Bacsa (Memoria Hungariae, 5) Debrecen, MTA, 2018.

Diplomata írók – író diplomaták, Szerk. Bárány Attila – Pusztai Gábor. (Memoria Hungariae, 6) Debrecen, MTA – DE Néderlandisztika Tanszék, 2018.

Varietas delectat. Összetettség és sokszínűség a 11–13. századi pápai-magyar kapcsolatokban – Complexity and variety of the relations of the Papacy and Hungary in the eleventh-thirteenth centuries. Ed. Gergely Kiss. (Memoria Hungariae, 7) Debrecen, MTA, 2018.

E. Kovács Péter: *König Sigismund und Italien.* (Memoria Hungariae, 8) Debrecen, MTA - Publikationen der ungarischen Geschichtsforschung in Wien, Collegium Hungaricum, Wien, [megjelenés alatt, 2019.]

Bárány Attila – Laszlovszky József – Papp-Reed Zsuzsanna: *Anglo-Hungarian Relations in the Middle Ages*, (Memoria Hungariae, 9 – CEU Medievalia) Debrecen-Bp., MTA – CEU Press, [megjelenés alatt, 2019.]

Pósán László: *A késő középkori Magyarország lengyel és litván politikája*. (Memoriae Hungariae 10) Debrecen, MTA [megjelenés alatt, 2019]

Kiss Gergely: *Magyarországi Klemencia, Franciaország királynéja*. (Memoria Hungariae, 11) Debrecen, MTA Lendület, [megjelenés alatt, 2019]

Hunyadi Mátyás és kora, Szerk. Bárány Attila, Pósán László, Takács Levente, Kavecsánszky Máté, (Memoria Hungariae, 12) Debrecen, MTA – Debreceni Egyetem BTK [megjelenés alatt, 2019]

Memoria Hungariae 2014-19. Beszámoló az MTA-DE Lendület „Magyarország a középkori Európában” kutatócsoport kutatásairól. (Memoria Hungariae, 13) MTA, Debrecen [megjelenés alatt, 2019.]

Kiss Gergely: *Stephen Báncsa, cardinal-bishop of Preneste (ca. 1205–1270). The first Hungarian prelate in the service of the Papacy*, (Memoria Hungariae, 14) Debrecen MTA – Pécs, [megjelenés alatt, 2019-20]

Series: Fontes Memoriae Hungariae

Varsóban őrzött magyar vonatkozású oklevelek I. (1350–1386). Szerk. Novák Ádám, Tóth Orsolya, Tóth Péter. Debrecen, MTA, 2017. (Fontes Memoriae Hungariae, 1)

Varsóban őrzött magyar vonatkozású oklevelek II. (1388–1427). Szerk. Novák Ádám, Tóth Orsolya, Pósán László, Tóth Péter. Debrecen, MTA, 2018. (Fontes Memoriae Hungariae, 2)

Varsóban őrzött magyar vonatkozású oklevelek III. (1438–1490). Szerk. Novák Ádám., Tóth Orsolya, Sobiesław Szybowski, Tóth Péter. Debrecen, MTA, [megjelenés alatt, 2019] (Fontes Memoriae Hungariae, 3)

Sorozaton kívüli kiadványok

Műveltség és társadalmi szerepek: arisztokraták Magyarországon és Európában. Learning, Intellect and Social Roles: Aristocrats in Hungary and Europe. Szerk. Bárány Attila – Orosz István – Papp Klára – Vinkler Bálint. Debrecen, 2014. (Speculum Historiae Debreceniense, 18)

„*Causa unionis, causa fidei, causa reformationis in capite et membris*”.
Tanulmányok a konstanzi zsinat 600. évfordulója alkalmából. Szerk.
Bárány Attila – Pószán László. Debrecen, Printart-Press, 2014.

Európa és Magyarország Szent László korában. Szerk. Bárány Attila –
Pószán László. Debrecen, MTA, 2017.

Pószán László: *Der Deutsche Orden und Ungarn im Mittelalter.*
Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Wydział Nauk Historycznych, Toruń,
[megjelenés alatt, 2019.]

Novák Ádám: Középkori magyar pecsétek Varsóból. *Acta Universitatis
Debreceniensis Series Historica* LXXX. Történeti Tanulmányok XXVI
(2018) Supplementum

A Történeti Tanulmányok 1992 és 2017 között megjelent első 25 száma
elérhető online a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs
Központ folyóirat repozitóriumában (REAL-J)

[http://real-j.mtak.hu/view/journal/T=F6rt=E9neti_Tanulm=E1nyok.
html](http://real-j.mtak.hu/view/journal/T=F6rt=E9neti_Tanulm=E1nyok.html) – 2019. január.